

SAVONIA

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
YHTEISKUNTATIETEIDEN, LIIKETALOUDEN JA HALLINNON ALA

TALOUSHALLINTOLIITON TOI- MIALASTANDARDI TAL-STA DI- GITALISAATION MURROKSESSA

TEKIJÄ/T: Aija Salmela

Koulutusala Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	
Koulutusohjelma/Tutkinto-ohjelma Liiketalouden koulutusohjelma	
Työn tekijä(t) Aija Salmela	
Työn nimi Taloushallintoliiton toimialastandardi TAL-STA digitalisaation murroksessa	
Päiväys 12.12.2019	Sivumäärä/Liitteet 34/4
Ohjaaja(t) Sirpa Grönholm	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t)	
Tiivistelmä	
<p>Paperittomista tilitoimistoista on puhuttu taloushallinnon alalla jo kymmeniä vuosia ja muutaman viime vuoden aikana se on myös alkanut näkyä. Samanaikaisesti näiden vuosikymmenien aikana luotiin suosituksia tilitoimistoalan hyvistä käytännöistä. Ne koottiin yhteen toimialastandardiksi, joka julkaistiin kesäkuussa 2012. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, kuinka toimialastandardi TAL-STA on saatu jalkautettua toimintaan digitalisaation aiheuttamassa murroksessa. Millaiset vaikutukset standardilla on ollut tilitoimistoille ja millaiset vaikutukset digitalisaatiolla on ollut standardiin vastaamiseen.</p> <p>Tutkimuksessa käytettiin laadullisia menetelmiä ja tutkimusaineistoa kerättiin monipuolisesti eri lähteistä. Kyselylomakkeella kerättiin tilitoimistoiden KLT-vastaavilta mielipiteitä ja kokemuksia. Lisäksi haastateltiin kahta KLT-vastaavaa syvällisemmin kyselyaineistosta esiin nousseista asioista. Aineistoa kerättiin koko opinnäytetyöprosessin ajan myös alan eri toimijoilta tapaamisten, keskusteluiden ja koulutusten yhteydessä. Monipuolinen aineisto mahdollisti analyysin hyödyntäen eri näkökulmia.</p> <p>Tutkimuksessa kävi ilmi, kuinka polarisoituneita tilitoimistot ovat digitalisaation suhteen. Siinä missä toiset toimivat täysin sähköisesti, eivät toiset vielä halua tai pysty luopumaan niin sanotuista mappiasiakkaistaan. Kilpailuetuna on nähtävissä sekä pitkälle viedyt sähköisetjärjestelmät että pitäytyminen asiakkaille ja työntekijöille tutussa ja turvallisessa tavassa. Muutosvastarintaa on niin työntekijöiden kuin asiakkaiden suunnalta. Lähes jokainen tilitoimisto kuitenkin pyrkii aktiivisesti kehittymään sähköisten järjestelmien hyödyntämisessä. Digitalisaation vaikutukset toimialastandardiin vastaamiseen nähtiin hyvin moninaisina. Toimialastandardin ohjeistuksen noudattaminen on edellytys tilitoimiston auktorisoinnille ja sitä hyödynnetään monipuolisesti eri tilitoimistoissa. Digitalisaation koetaan jossain määrin helpottavan TAL-STA:an vastaamisessa.</p> <p>Tilitoimistot voivat vielä pitkään hyödyntää kilpailuetunaan vanhoja kirjanpitomenetelmiä ja samanaikaisesti kehittää yrityksensä digitalisuutta. Muutokset alalla johtavat väistämättä manuaalisen kirjanpitotyön loppumiseen ja työnteon tehostumiseen. Kirjanpitäjille avautuu mahdollisuus kehittyä ja kehittää itseään asiakkaidensa konsultteiksi. Ohjelmien, lakien ja viranomaisvaatimusten muuttuessa työntekijöiltä vaaditaan entistä laajempaa osaamista ja jatkuvaa oppimista. Digitalisaation ja tekoälyn ottaessaan harppauksia eteenpäin tulisi kehittää keinoja, jotta ala, sen standardit ja työntekijät pysyvät kehityksessä mukana.</p>	
Avainsanat digitalisaatio, tilitoimistot, toimialastandardi	

Field of Study Social Sciences, Business and Administration			
Degree Programme Degree Programme in Business Administration			
Author(s) Aija Salmela			
Title of Thesis The Association of Finnish Accounting Firms Industry Standard TAL-STA in the digitalization transformation			
Date	12.12.2019	Pages/Appendices	34/4
Supervisor(s) Sirpa Grönholm			
Client Organisation /Partners			
<p>Abstract</p> <p>Accounting firms have been discussing about paperless accounting for decades and over the last few years it has also begun to materialize. Over these decades were collected the guidelines for following good practice for accounting firms, known as TAL-STA industry standard. The purpose of this thesis was to find out how the TAL-STA has been implemented in the transformation era of digitalization. What kind of impact the standard has had on accounting firms and what impact digitalization has had utilizing the standard.</p> <p>The research used qualitative methods and data was gathered from several sources. The questionnaire was sent to persons responsible for the accounting operation to gather their opinions and experiences. Two KLT-persons-in-charge were interviewed in more detail about those issues that were raised in the questionnaire. The material was collected throughout the thesis process also during meetings and courses. Versatile data enabled analysis using different perspectives.</p> <p>The study revealed how polarized accounting firms are in utilizing digitalization. While some have completely digitalized their business, others are not yet willing or able to give up their so-called folder customers. Furthermore, a competitive advantage can be seen in both advanced digitalized systems and adherence to a familiar and secure way for customers and employees. There is resistance to change from both employees and customers. However, almost every accounting firm is actively working on developing digital systems. The effects of digitalization on responding to the industry standard were very diverse. Adherence to the industry standard guidelines is a prerequisite for accounting firm authorization and is widely used by various accounting firms. Digitization is perceived to somewhat facilitate the response to TAL-STA.</p> <p>To conclude, accounting firms can still take advantage of old accounting methods as a competitive edge and at the same time digitalize their services. Thus, changes in the industry will inevitably lead to the end of manual accounting and ultimately yield more efficient work. Accountants can evolve and develop themselves into accounting consultants for their clients. As programs, laws, and regulatory requirements change, employees are required to have more extensive knowledge and continuous learning. There should be developed ways to keep the industry, its standards and its employees involved in development as digitalization and artificial intelligence takes leaps and bounds.</p>			
Keywords digitalization, accounting firms, industry standard			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
1.1	Aiheen tausta	5
1.2	Tutkimuksen tavoite ja rakenne	6
1.3	Aikaisemmat tutkimukset.....	6
2	DIGITALISAATIO.....	8
2.1	Sähköisestä taloushallinnosta automaatioon	8
2.2	Digitalisaatio taloushallinnon yrityksissä.....	11
3	TALOUSHALLINTOLIITON TOIMIALASTANDARDI	13
3.1	Eettinen ohjeistus – TAL-STA 1	13
3.2	Toimeksiannon hoitaminen – TAL-STA 2.....	14
3.3	Kirjanpito palvelu – TAL-STA 3.....	16
3.4	Palkanlaskentapalvelu – TAL-STA 4	18
4	TUTKIMUKSEN KUVAUS JA TUTKIMUSMENETELMÄT	20
4.1	Tutkimusmenetelmä.....	20
4.2	Aineiston keruu ja menetelmät	20
4.3	Aineiston analysointi	22
5	TUTKIMUSTULOKSET	24
5.1	Toimialastandardi TAL-STA tilitoimistokäytössä	24
5.2	Digitalisaatio uhka vai mahdollisuus	25
5.3	Tulevaisuuden näkymät.....	27
6	PÄÄTELMÄT	29
6.1	Keskeiset tutkimustulokset	29
6.2	Tutkimusprosessin arviointi.....	30
6.3	Jatkotutkimusmahdollisuudet.....	31
	LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT	33
	LIITE 1: TEEMAHAASTATTELUN RUNKO.....	35
	LIITE 2: SAATE KYSELYLOMAKKEESEEN.....	36
	LIITE 3: KYSELYLOMAKE.....	37

1 JOHDANTO

1.1 Aiheen tausta

Taloushallintoliitto on esittänyt aikaisemmin suosituksia siitä, miten asiakkaiden toimeksiantoja tulisi hoitaa tilitoimistoalalla. Kesäkuussa 2012 Taloushallintoliitto julkaisi toimialastandardin TAL-STA ja laajensi sitä seuraavana vuonna. Noin 30 vuoden aikana hyvien käytäntöjen suosituksista ja ohjeisuuksista on muotoutunut nykyinen kirjallinen standardi. Standardi on tarkoitettu avuksi alan hyvän tavan noudattamiseen sekä se määrittelee yhteiset pelisäännöt. Nykyinenkään toimialastandardi TAL-STA ei anna tyhjentyviä ja pakottavia listoja asioista, joita tulisi noudattaa. Vaikka se on kirjoitettu pääosin suositusten ja ohjeiden muotoon, sitoo se Taloushallintoliiton jäseniä. (Lyytinen 2012, 58, Taloushallintoliitto 2015a, Taloushallintoliitto 2015b.)

Digitalisaatio on synnyttänyt lukuisia uusia yrityksiä, mutta auttanut myös pitkän historian omaavia yrityksiä kehittymään ja kehittämään toimintaansa. Yrityksien on välttämätöntä uudistua, jotta ne pystyisivät edelleen vastaamaan asiakkaiden muuttuneisiin odotuksiin. (Ilmarinen ja Koskela 2015, 14.) Myös taloushallinnon palvelut muuttuvat ja saattavat pakottaa toimimaan toimialastandardista poikkeavasti, mutta tällöinkin toimintatavan tulisi vastata standardin tarkoitusta. (Taloushallintoliitto 2015b.) Digitalisaation pyrkimykset yksinkertaistaa ja osittaa työtehtäviä aiheuttavat myös laadullisia muutoksia. Vaikutuksia työelämään on kuitenkin vaikea ennakoida, sillä on vaikea arvioida teknologisen kehityksen vauhtia eikä se yksin määrää muutoksista työssä ja työtehtävissä. (Alasoini 2015, 28-29.)

Kiinnostuin aiheesta sen ajankohtaisuuden vuoksi sekä tulevaisuuden työelämänäkökuilmasta. Aihe lähti kehittymään harjoitteluni aikana omien kiinnostusteni pohjalta. Lopullinen aihe muotoutui aiheeseen perehtymisen myötä. Taloushallintoliiton toimialastandardi on ollut käytössä hieman yli kuuden vuoden ajan ja sinä aikana alalla käytetyt sähköiset järjestelmät ovat ottaneet suuren harppauksen. Taloushallinnon alalla standardin noudattaminen antaa hyvän ammatillisen kuvan, sillä se liitetään arvostettuihin ammatillaisiin (Taloushallintoliitto 2015a).

Niin harjoitteluni aikana kuin opintojenkin aikana olen kuullut runsaasti keskustelua siitä, että tulevaisuudessa ei kirjanpitäjiä ole heidän nykyisessä merkityksessään. Prosesseja automatisoidaan ja kirjanpitäjät tulevat toimimaan enemmän yritysneuvojina. Alasoini (2015, 27) toteaa, että työtä syrjäyttävät vaikutukset koetaan digitalisaation tuomana uhkana. Se ei kuitenkaan tule automaattisesti johtamaan joukkotyöttömyyteen. Airoilan mukaan tilitoimiston ja asiakkaan suhde tulee digitalisaation myötä muuttumaan. Tilitoimistoille avautuu mahdollisuuksia tuotteistaa toimintaansa ja erikoistua. Tulevaisuuden tilitoimistoissa työskentelee asiakkaidensa liiketoimintaa analysoivia muutosagentteja, sparraajia tai kumppaneita. Pelkkien lakitekstin määräämien asioiden tarjoaminen asiakkaille ei enää tule riittämään. (Manninen 2015, 22,25.)

1.2 Tutkimuksen tavoite ja rakenne

Opinnäytetyöni on tutkimus, jonka tarkoitus oli selvittää, kuinka TAL-STA on saatu jalkautettua toimintaan digitalisaation aiheuttamassa murroksessa. Millaiset vaikutukset standardilla on ollut tilitoimistoille ja millaiset vaikutukset digitalisaatiolla on ollut standardiin vastaamiseen.

Opinnäytetyön tarkoitus oli luoda kattava kuva erilaisten tilitoimistojen tämän hetkisestä tilanteesta toimialastandardin käytössä sekä digitalisaation mukanaan tuomista hyödyistä ja haasteista. Tilitoimistojen klt-vastaavien kokemukset ja mielipiteet koottiin vastaamaan asetettuihin tutkimuskysymyksiin.

Tutkimuskysymykset johdetaan suoraan työn tavoitteista.

- Kuinka Taloushallintoliiton toimialastandardi on saatu jalkautettua?
- Millaiset vaikutukset standardilla on ollut?
- Kuinka digitalisaatio on vaikuttanut standardiin vastaamiseen?

Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena, jotta TAL-STA:n ja digitalisaation todelliset vaikutukset toisiinsa tulisi esille, pelkkien listojen sijaan. Kyselylomakkeen ja teemahaastatteluiden avulla selvitettiin tilitoimistoissa työskentelevien KLT-vastaavien mielipiteitä sekä kokemuksia aiheesta. Kyselylomake lähetettiin sähköisenä 105 tilitoimiston KLT-vastaavalle. Vastauksia saatiin 43.

Kvalitatiivinen tutkimus tulee toteuttaa joustavasti, jolloin tutkimuksen edetessä tutkimussuunnitelma muotoutuu lopulliseen asuunsa ja sitä muutetaan olosuhteiden mukaisesti (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2009, 164). Tarkoitus on ensin tuottaa teoriaosuus, jonka avulla nostetaan aiheen kannalta tärkeimpiä kysymyksiä esille ja näistä muodostetaan teemahaastattelussa käytettävät aihealueet. Mikäli haastatteluiden osalta esiin nousee selkeästi osa-alue, jota en ole teoriaosuudessa käsitellyt on harkittava, onko teorian laajentaminen työn kannalta oleellista. Hirsjärvi ym. (2009, 165) kuvailevat ettei laadullisessa tutkimuksessa voida käyttää teorian tai hypoteesin testaamista lähtökohdaksi. Aineiston monitahoisella ja yksityiskohtaisella tarkastelulla pyritään paljastamaan odottamattomia seikkoja. Tutkija ei näin ollen voi määrittellä mikä on tärkeää.

1.3 Aikaisemmat tutkimukset

Ruotsissa on tehty laadullinen opinnäytetyö aiheesta Digitalisering- hot eller möjlighet? Työssä Brindsjö ja Johansson (2015) selvittävät kirjanpitokonsulttien mielipiteitä digitalisoitumisen vaikutuksista kirjanpityöhön. He tarkastelivat aihetta kahdesta eri näkökulmasta. Kuinka digitalisointi on muuttanut painotuksia työskentelytavoissa ja päätöksissä. Sen koettiin helpottavan ja nopeuttavan työtä, mutta samalla tuovan haasteita asiakkaiden itse päästessä samaan järjestelmään.

Marko Räsänen (2012) opinnäytetyön aiheesta Taloushallintoliiton toimialastandardi TAL-STA, standardin vaikutukset tilitoimistotyön laatuun. Työssä selvitettiin yhtenäiseen standardiin siirtymisen

vaikutuksia tilitoimistotyön laatuun. Työn toteutusajankohtana toimialastandardi ei vielä ollut käytössä, joten tulokset kertoivat esimiesten olettamuksista standardin käyttöönotosta. Oma työni on tälle osittain jatkoa selvittäessäni mitkä ovat olleet standardin todelliset vaikutukset ja onko se saatu jalkautettua odotetulla tavalla. Tuloksissa peilaan saamiani tuloksia Räsänen työssään saamiin tuloksiin odotuksista standardin käytölle.

Heini Lahtinen (2019) on toteuttanut Taloushallintoliiton kanssa tutkimuksen, jossa selvitettiin tilitoimistojen kokemuksia tulorekisteristä ja sen käyttöönotosta. Digitalisaatio osaltaan edistää reaaliaikaisen seurannan kuten tulorekisterin, jonka tarkoituksena oli vähentää hallinnollista taakkaa. Tutkimus kuitenkin osoitti, ettei tulorekisterillä ole ollut halutunlaisia tuloksia hallinnollisen taakan vähentämiselle.

Taloushallintoliitto on tehnyt jäsentutkimuksen tilitoimistojen digitalisoitumisesta. Tutkimus tehtiin jäsenraportoinnin yhteydessä ja tutkimusaineistoon saatiin kerättyä 551 yrityksen vastaukset. (Lyytinen 2019a.) Tutkimus valmistui samoihin aikoihin työni tulosten kanssa ja tästä syystä peilaan saamiani tuloksia heidän tutkimustuloksiinsa.

2 DIGITALISAATIO

1990-luvulta lähtien on puhuttu digitalisoitumisesta eri medioissa. Digitalisaatio kaikkine alailmiöineen on kuitenkin tullut Suomeen vasta vuosina 2012-2014. Digitalisaatio on aikakautemme suurin muutosvoima ja verrattavissa teolliseen vallankumoukseen. Sillä on väistämättömiä vaikutuksia niin yksittäisille ihmisille kuin yrityksillekin toimialasta riippumatta. Median antama huomio onkin luonut negatiivisen mielikuvan vähenevistä työpaikoista ja katoavista ammateista. (Ilmarinen ja Koskela 2015, 13-14, 21, Hämäläinen, Maula ja Suominen 2016, luku 2.)

Pajarisen ja Rouvisen (2014, 44-45) mukaan kaikki ammatit muuttuvat. Erityisesti he katsovat toimistorutiinien olevat suuren mullistuksen kohteena digitalisaation pyöryksessä. Kysyntä ja tarjonta vaikuttavat tässäkin ratkaisevasti koko talouden ammattirakenteeseen. Vaikka ammatteja häviää, syntyy myös uusia ammatteja. Toimenkuvat muuttuvat tulevaisuuden tarpeita vastaaviksi. Koneiden avustaessa tiedon kokoamisessa, käsittelyssä ja tuottamisessa tarvitaan silti paljon ihmistyötä, jotta älykkäinkin tekoäly toimisi.

Digitalisoituminen on digitalisaation muutosvoima, mutta se ei yksin riitä digitalisaation syntymiseen. Teknologian mahdollistamat tavat toimia aiheuttavat digitalisaatiota. Se on yhteiskunnallinen prosessi, jolloin ihmisten käyttäytyminen, markkinoiden dynamiikka ja yritysten ydintoiminta muuttuvat. Digitalisaation tuomia muutoksia tapahtuu niin pienin askelin kuin suurina murroksinakin. Olivat muutokset suuria tai pieniä niin ne ovat muutamassa maailmaa peruuttamattomasti. (Ilmarinen ja Koskela 2015, 23, 51, Alasoini 2015, 26.)

Tämän päivän yritysjohtajien perusosaamiseen kuuluu digitalisaation johtaminen. Yhtä oikeaa menestysreseptiä digitalisaation hyödyntämiselle ei ole, vaan jokaisen yrityksen tulisi luoda omansa. Reseptiä tulisi toteuttaa määrätietoisesti, sillä digitalisaatio on suuri strateginen kysymys yrityksille. Menestyäkseen kilpailussa yrityksen on hyödynnettävä kaikkien ulottuvilla olevat digitalisaation mahdollisuudet kilpailijoita nopeammin ja paremmin. Jokaisella yrityksellä on mahdollisuus kasvaa, visionäärisyyttä ja näkemyksellisyyttä hyödyntäen, digitaalisen ajan menestyjäksi. Yrityksen toimialasta ja historiasta huolimatta tämä tavoite on mahdollista saavuttaa ennen kaikkea päivittäisellä ja määrätietoisella tekemisellä. Lisäksi se vaatii oppimista ja kokeilua. (Ilmarinen ja Koskela 2015, 14-16.)

2.1 Sähköisestä taloushallinnosta automaatioon

Taloushallinto on ottanut nopeita kehitysaskeleita ja ollut valtavassa murroksessa digitalisoituessaan. Paperiton taloushallinto oli suuresti esillä vuosituhannen vaihteessa ja sillä tarkoitettiin kirjanpidon lakisääteisten tositteiden esitystapaa sähköisessä muodossa. Digitaalinen taloushallinto on paperitonta. Paperiton taloushallinto mahdollista saavuttaa myös tehottomasti, skannaamalla paperiset tositteet sähköiseen muotoon manuaalisesti. Suomessa oli jo 1990-luvun lopulla mahdollisuudet räjähdyksensä sähköisen taloushallinnon kasvuun, mutta arviot kehityksestä eivät vastanneet todellisuutta. Hyödynnettäessä erilaisia sähköisiä palveluja sekä tehostamalla taloushallinnon toimintaa

tietotekniikalla ja sovelluksilla puhutaan sähköisestä taloushallinnosta. Sittemmin digitaalinen taloushallinto on vakiinnuttanut määritelmänsä koskemaan taloushallinnon kaikkien tietovirtojen ja käsitteilyvaiheiden automatisointia ja käsittelyä digitaalisessa muodossa. Digitaalisen talouden prosessit ylettyvät yli organisaatorajojen. Täydellistä digitalisuutta tavoiteltaessa tulisi taloushallinnon tietovirrat kyetä hoitamaan sähköisesti kaikkien yhteyshenkilöiden kanssa, kuntien toimittajien, asiakkaiden, viranomaisten, henkilöstön, rahoittajien ja mahdollisten muiden sidosryhmien kanssa. (Lahti ja Salminen 2014, 23-24, 26-27,31, Kaarlejärvi ja Salminen 2018, 15.)

Perinteisiin ja manuaalisiin prosesseihin verrattuna digitaalinen taloushallinto tarjoaa lukuisia etuja. Ekologisempaa ratkaisuna se vaikuttaa välittömästi vähentävästi paperin määrään ja näin ollen myös arkistointitilan tarpeeseen. Vaikutukset ylettyvät kuitenkin myös välillisesti sähkön, lämmön, kuljetuksen ja liikkumisen kustannuksiin. Digitaalisen taloushallinnon etuja ovat nopeus ja tehokkuus sekä eri resurssien pienempi tarve. Se myös vähentää virheitä, kun ennen manuaalisesti tallennetuista työvaiheista jäävät pois inhimilliset lasku- ja tallennusvirheet. Digitaalinen taloushallinto parantaa toiminnan laatua sekä läpinäkyvyyttä. Järjestelmät mahdollistavat reaaliaikaisen raportoinnin ja tarvittava tieto sekä raportit on mahdollista saada milloin tahansa. (Lahti ja Salminen 2014, 32-33.)

Kaikilla yrityksillä on käytössään jonkinlainen taloushallintojärjestelmä yrityksen koosta riippumatta. Internetin välityksellä käytettävät taloushallinnon järjestelmät ovat avainasemassa uusien palvelumallien luomisessa, jolloin asiakasyritysten on mahdollista käyttää samaa sovellusta tilitoimiston kanssa. Aikaisemmin pienet yritykset, joille riittää standardikirjanpito-ohjelma, käyttivät usein omaa pakettisovellusta myyntireskontran osalta. Muut taloushallinnon palvelut he hankkivat tilitoimistolta. (Lahti ja Salminen 2014, 37.)

Keskisuurilla yrityksillä on pieniä yrityksiä laajemmat tarpeet taloushallinnon järjestelmien osalta. Näille suunnatut taloushallintojärjestelmät sisältävätkin enemmän toiminnallisuuksia kuin pienten yritysten käyttöön suunnitellut ohjelmat. Suomesta löytyy myös tietyille toimialoille, kuten rakennus- alalle, suunnattuja järjestelmiä. On myös mahdollista hyödyntää pääjärjestelmään liitettäviä erillisiä sovelluksia. (Lahti ja Salminen 2014, 37.)

Suuryritykset tarvitsevat useimmiten jo erityisen toiminnanohjausjärjestelmän kirjanpito-ohjelman lisäksi. Mikäli tarvitaan erillisiä ohjelmia ja näihin vielä sovelluksia, on ne usein integroitu keskenään, jotta tiedonsiirto ohjelmasta toiseen onnistuu tarvittavilta osin. Yritysten kasvaessa ja liiketoiminnan muuttuessa monipuolisemmaksi myös tarpeet taloushallinnon osalta kasvavat. Tällöin on hyvä pyrkiä tehostamaan yrityksen taloushallintoa digitalisoimalla ja automatisoimalla rutiininaiset työt taloushallinnosta. Ei voi yksiselitteisesti kuitenkaan sanoa pienen yrityksen pärjäävän yksinkertaisella taloushallintojärjestelmällä ja ison yrityksen vaativan aina kattavat taloushallinnon järjestelmät. Pienikin yritys voi tarvita kattavan ohjelman, kun suuryritys pärjää samanlaisella tai yksinkertaisemmalla versiolla. (Lahti ja Salminen 2014, 38-39.)

Päästäkseen hyötymään digitalisuuden ja automatisoinnin mahdollistamista säästöistä kustannuksissa sekä tehokkuudessa on yleensä kehitettävä taloushallintoa. Taloushallinnon digitalisoinnilla on

saavutettu keskimäärin noin 30 prosentin kustannustehokkuuden nousu. Siirryttäessä digitaaliseen taloushallintoon on nähtävä prosessista laajempi kokonaisuus. Siirtyminen tulee väistämättä muuttamaan yrityksen toimintatapoja. Asiat on mahdollista tehdä täysin uudella tavalla ja muuttaa taloushallinnon organisointia kokonaisuudessaan. Sähköiset palvelut ja digitaalisuus mahdollistavat työn tekemisen haluamassaan paikassa. (Lahti ja Salminen 2014, 219-220, Kaarlejärvi ja Salminen 2018, 22.)

Pilvipalveluita hyödynnettäessä ei ole välttämätöntä ottaa palvelua kokonaisuudessaan käyttöön vaan sen voi mitoittaa omien tarpeiden mukaiseksi. Näin yrityksen ei tarvitse maksaa ohjelmien käyttämättömistä osista ja palveluista, joita heidän yrityksensä taloushallinnon hoitaminen ei vaadi. Näin ollen myös pienillä yrityksillä on entistä paremmat mahdollisuudet hyödyntää pilvipalveluiden kautta sähköisiä järjestelmiä. Pilvipalveluiden käyttöön riittää yleensä vain Internet-yhteys, mikä helpottaa käytön aloittamista. Palvelun tarjoaja kehittää ohjelmaa ja huolehtii muun muassa sovelluksen ylläpidosta ja päivityksistä. Asiakkaalla on aina automaattisesti viimeisin versio ohjelmasta. (Lahti ja Salminen 2014, 46-47.)

Taloushallinnon oletetaan mukautuvan yritystoiminnan kehittyessä ja se ei saa jäädä jarruttamaan kehitystä. Sen tulee tukea toiminnan kehitystä ja muutoksia järjestelmillään ja vaadittavilla prosesseilla. Älykkäässä taloushallinnossa automaatio on tärkeimmässä roolissa muutosten joustavuuden kanssa mukautuessa ja tukiessa yritystä muutoksessa. Taloushallinnon ammattilaisten aikaa vapautuu automaation avulla käytettäväksi liiketoiminnan kehitysprojekteihin ja taloushallinnon jatkuvaan kehittämiseen. (Kaarlejärvi ja Salminen 2018, 20-21.)

Digitaalinen taloushallinto vähentää virheitä, parantaa toiminnan laatua sekä sen läpinäkyvyyttä. Tehokkuuden lisäksi älykkäällä taloushallinnolla on mahdollista tuottaa lisäarvoa liiketoiminnalle. Taloushallinnon työtehtävien ja käyttäjärajapinnassa tapahtuvan työn mielekkyys korostuu automatisoidussa taloushallinnossa. Digitisaatio mahdollistaa yrityksen taloushallinnon ajasta ja paikasta riippumatta. (Kaarlejärvi ja Salminen 2018, 22.)

Digitalisoinnilla ja automaatiolla pystytään vastaamaan kohonneisiin vastuu- ja kontrollivaatimuksiin. Automaatiota ja tekoälyä hyödyntäen ihminen selviytyy tehtävistään paremmin ja mielekkäämmin. Näiden avulla pystytään optimoimaan ihmisen työtä ja kohdistamaan se ihmisen älykkyyttä vaativiin tehtäviin. Digitalisoinnin ja automatisoinnin parantaessa työtyytyväisyyttä, voidaan sillä yhtä laitta parantaa myös asiakaskokemusta ja -tyytyväisyyttä. Muutosta taloushallinnossa on nähtävissä suuntaan, jossa ihminen vain käsittelee epäselviä tai tulkinnanvaraisia sekä päätöksentekoa vaativia tehtäviä. Kuvatunlaiseen taloushallinnon täyteen automaatioon on kuitenkin vielä matkaa. (Kaarlejärvi ja Salminen 2018, 22-23.)

2.2 Digitalisaatio taloushallinnon yrityksissä

Yritysten tulee kyseenalaistaa digitalisaation vuoksi nykyistä toimintaansa. Menestyksen aikaisemmista peruskivistä on luovuttava, jotta digitalisaation vaatimalle uudistumiselle ja muutokselle olisi mahdollisuudet. Digitalisaation vauhti on kiihtyvää, joten menestyksen kannalta uudistumiskyky on ratkaisevaa. Digitalisaatio liittyy yrityksen strategiaan ja toimintamallien uudistumiseen digitalisuuden avulla. Kun yritys pyrkii muuttamaan näitä digitalisuutta hyödyntäen, puhutaan aktiivisesta digitalisaatiosta. Yrityksen sopeutuessa vain muuttuneeseen toimintaympäristöön puhutaan passiivisesta digitalisaatiosta. Digitalisaatio vaikuttaakin siis väistämättömästi koko yritykseen ja näin synnyttää uudenlaisia osaamistarpeita aina suorittavalta tasolta johtoportaisiin. (Ilmarinen ja Koskela 2016, 16, 25.)

Digitaalinen maailma tarjoaa asiakkaille entistä enemmän vaihtoehtoja, mikä muuttaa asiakaskäyttäytymistä. Digitalisaation tuomien muutosten myötä myös yritysten on muututtava ja opittava asiakkaiden tavoille. Digitalisaatio on siirtänyt valtaa kuluttajille mahdollistamalla toiminnan verkossa. Hintojen vertailu ja omien kokemusten jakaminen antavat kuluttajille lisäinformaatiota kulutus päätöksiensä tueksi. (Ilmarinen ja Koskela 2016, 53, 56.)

Kuten yritysten on opittava uutta digitalisaation myötä, vaaditaan myös asiakkailta uusia taitoja ja valmiuksia. Digitalisaation tuomat uudet palvelu, vanhat tottumukset ja suhtautuminen muutoksiin jakavat asiakkaita. Toisille digitaalisen ja ei-digitaalisen elämän raja on häilyvä, kun taas toiset ovat jääneet täysin digitalisaation ulkopuolelle. On paljon myös heitä, jotka vasta opettelevat digitaalisten palveluiden käyttöä. Palveluiden tuottaminen eri asiakasryhmille luo omat haasteensa. (Ilmarinen ja Koskela 2016, 57-58.) Yrityksiä, joissa tekoäly on rakennettu tukemaan kehitystyötä ja se koetaan osaksi identiteettiä, niin sanottuja tekoälynatiiveja yrityksiä McKinseyn (2017) mukaan on noin 3 % suomalaisista yrityksistä. (Business Finland ym. 2018, 10.)

Yritysten automatisoidessa toimintojaan, päätöksentekoa ja ennustamista sekä kyetessään käsittelemään, jalostamaan ja analysoimaan suuria määriä informaatiota on asiakkailta mahdollisuus saada yksilöllisempää ja parempaa palvelua. Taloushallinnon palveluissa hintakilpailu on kiristynyt ja tilitoimistot ovat joutuneet tinkimään katteestaan kirjanpidon ja palkanlaskennan peruspalvelujen osalta. Digitalisaatio on tuonut yritysten palvelut kaikkien saataville ympäri maailman ja yritykset voivat paremmin säädellä, millä eri osa-alueilla halutaan digitalisaatiota hyödyntää. Paikallisetkin yritykset kohtaavat globaalin kilpailun digitalisaation muokatessa yritysten kilpailukenttää. Vaikka pienten paikallisten toimijoiden merkitys pienenee näiden kohdatessa globaalia kilpailua, luo digitalisaatio mahdollisuuksia myös laajentaa omia markkinoita ja asiakaskuntaa. (Fredman 2017, Ilmarinen ja Koskela 2016, 24, 63, 65, 68, Lahti ja Salminen 2014, 204.)

Kustannusten minimointi on johtanut suurten yritysten taloushallinnon palveluiden keskittämiseen ja siirtoon halvemman työvoiman maihin. Digitalisaatio ei ole mustavalkoinen, vaan yrityksellä on monia tapoja hyödyntää sitä. Oikein toteutettuna digitaalinen taloushallinto lisää kustannustehokkuutta ja joustavuutta organisaatiossa huomattavasti. Asiakkaiden vaatimuksiin vastaaminen nopeuden,

helppouden ja laadun osalta on kaikkien yritysten ongelma, sillä digitaalisessa maailmassa kynnys palveluntarjoajan vaihtamiseen on matala. (Fredman 2017, Ilmarinen ja Koskela 2016, 24, 54.)

Parhaimmillaan yritys voi pitää digitalisaatiota liiketoimintansa uudistamisen välineenä. Sen avulla voidaan luoda uutta liiketoimintaa tai parantaa nykyistä. Jokaisella yrityksellä on mahdollisuus tarjota parempia asiakaskokemuksia, parantaa laatua, vauhdittaa kasvua ja karsia kuluja digitalisaation avulla. (Ilmarinen ja Koskela 2016, 31-32.)

Suomi on parin viime vuoden kuluessa pudonnut digibarometrin vertailussa. Vuonna 2016 Suomi keikkui vertailun ykkösenä, mutta jo viime vuonna (2018) edellisvuoden hopeakin muuttui jo pronssiseksi. Digibarometrin perusteella Suomella on toiseksi parhaat edellytykset hyötyä digitalisuudesta, mutta sen käytössä ja erityisesti vaikutuksissa suomi jää vertailumaita huonommaksi. (Business Finland, Liikenne- ja viestintäministeriö, Teknologiaeteollisuus ja Verkkoteollisuus 2018, 5.) Vaikka digitalisaation etenemisvauhti on kiivasta, on suurimmat muutokset vielä odotettavissa. Useilla eri toimialoilla digitalisaatio vaatii vanhasta luopumista ja samanaikaisesti on rakennettava ja opittava täysin uutta. Digitaalisessa maailmassa uuden toimijan on helpompi luoda toimiva liiketoimintamalli kuin vanhan lähteä muuttamaan omaansa. Uusia haastajia vanhoille toimijoille syntyykin digitalisaatioon nojaten. (Ilmarinen ja Koskela 2016, 51-52,66.)

3 TALOUSHALLINTOLIITON TOIMIALASTANDARDI

Suomen Taloushallintoliitto ry (TAL) on auktorisoitujen tilitoimistojen ja taloushallinnon konsulttiyritysten toimialaliitto, jonka päämääränä on kehittää toimialaa yhdessä jäsenyritystensä kanssa. Aikaisemmin taloushallintoliitto on esittänyt suosituksia siitä, miten asiakkaiden toimeksiantoja tulisi hoitaa tilitoimistoalalla. Kesäkuussa 2012 Taloushallintoliitto julkaisi toimialastandardin TAL-STA ja laajensi sitä seuraavana vuonna. Noin 30 vuoden aikana hyvien käytäntöjen suosituksista ja ohjeistuksista on muotoutunut nykyinen kirjallinen standardi. Standardi on tarkoitettu avuksi alan hyvän tavan noudattamiseen sekä se määrittelee yhteiset pelisäännöt. Nykyinenkään toimialastandardi TAL-STA ei anna tyhjentäviä ja pakottavia listoja asioista, joita tulisi noudattaa. Vaikka se on kirjoitettu pääosin suositusten ja ohjeiden muotoon, sitoo se Taloushallintoliiton jäseniä. (Lyytinen 2012, 58, Taloushallintoliitto 2015a, Taloushallintoliitto 2015b.)

Toteuttamalla toimialastandardin asettamia laadullisia vaatimuksia voi tilitoimisto tuottaa laadukasta palvelua ja oikeaa tietoa asiakkaalle, viranomaisille sekä muille sidosryhmille. Taloushallinnon palvelut muuttuvat ja saavat uusia muotoja, mikä on otettava huomioon toimialastandardia käytettäessä. Standardin ohjeistuksesta poikkeava toimintatapa tai työmenetelmä saattaa olla täysin hyväksyttävää, mikäli se on perusteltua ja vastaa toimialastandardin tarkoitusta. (Taloushallintoliitto 2015, 1.)

3.1 Eettinen ohjeistus – TAL-STA 1

Suomen Taloushallintoliitto ry:n jäsenoimiston tulee täyttää sääntöjen mukaiset jäsenedellytykset. Tilitoimiston tulee nimetä itselleen voimassa olevan KLT-tutkinnon omaava kirjanpito toiminnasta vastaava hoitaja. KLT-vastuuhenkilö huolehtii, että tilitoimiston toiminnassa noudatetaan Taloushallintoliiton toimialastandardi TAL-STAA. (Taloushallintoliitto 2018a.)

Taloushallinnon asiantuntijapalveluita tarjoavan tulee noudattaa voimassaolevaa lainsäädäntöä ja alan hyvää tapaa. Asiakassuhteissa tulee toimia vastuullisesti ja asiakkaan etu huomioiden. Tilitoimiston tulee olla taloudellisesti riippumaton, eli sen on kyettävä harjoittamaan kannattavaa liiketoimintaa itsenäisesti. Sen tulee olla myös muutoin toiminnassaan itsenäinen ja riippumaton. Toimeksiannosta sopimiseen ja sen hoitamiseen ei saa vaikuttaa ulkopuoliset intressit. Hyvän tilitoimistotavan mukaisesti hoidettavat toimeksiannot ovat tilitoimiston näkyvimpiä riippumattomuuden merkkejä. (Taloushallintoliitto 2018b, Taloushallintoliitto 2015, 3.)

Tilitoimiston tulee toimia suunnitelmallisesti, pitkäjänteisesti, huolellisesti ja ammattitaitoisesti. Se edistää alan arvostusta omalla toiminnallaan sekä osaltaan ylläpitää ja vahvistaa hyviä kollegiaalisia suhteita. Palveluiden tarjoaja hoitaa suhteet ja tiedotustoimintansa luottamusta herättävällä tavalla ja siitä on käytävä ilmi jäsenyys Taloushallintoliitossa. Tilitoimiston tulee huolehtia omasta ja työantajana toimiessaan henkilöstönsä ammatillisesta kehittymisestä ja työhyvinvoinnista. (Taloushallintoliitto 2015, 3.)

3.2 Toimeksiannon hoitaminen – TAL-STA 2

Tilitoimiston tulee täyttää tässä toimialastandardissa määritellyt toimeksiannon vastaanottamiseen ja hoitamiseen vaadittavat kriteerit. Vastatakseen toimintansa jatkuvuudesta, velvoitteistaan ja toimintaansa liittyvistä riskeistä tilitoimiston tulee olla riittävän vakavarainen. Taloushallintoliiton auktorisointivalvonnassa käytetään vakavaraisuuden arvioimiseen kahta vakavaraisuuden tunnuslukua. Omavaraisuusasteen on oltava vähintään 20 prosenttia ja suhteellisen velkaantuneisuuden korkeintaan 50 prosenttia. Liiton tarkastuslautakunnalle on annettava selvitys, mikäli jompikumpi tunnusluvuista ei täyty. Vakavaraisuuden ollessa uhattuna tulee välittömästi käynnistää toimet vakavaraisuuden palauttamiseksi. (Taloushallintoliitto 2018c, Taloushallintoliitto 2015, 3.)

Tilitoimiston tulee olla toiminnassaan itsenäinen eikä ulkopuolisten tahojen tai intressien tule vaikuttaa toimeksiannoista sopimiseen tai niiden hoitamiseen. Asiakasta tulee informoida, mikäli asiakkaan ja yrityksen yhteyshenkilöllä on toimeksiannon hoitoon vaikuttava taloudellisia tai muita intressejä. Tällaisia tilanteita voivat olla esimerkiksi yhteyshenkilön toimiminen kolmannen osapuolen edustajana, asiakkaan kanssa kilpailevan yrityksen hallituksessa toimiminen tai tilitoimiston riippuvuus asiakkaasta. (Taloushallintoliitto 2018c, Taloushallintoliitto 2015, 3.)

Varmistaakseen palvelunsa laatu tulee taloushallinnon palveluyrityksen sopivaksi katsomallaan menetellä varmistaa säännöllisesti palvelunsa laatu. Yhdenmukainen toimintatapa asiakas- ja sidosryhmänäkökulmasta arvioituna on taloushallinnon palveluyrityksen soveltuvan itsearviointimenetelmän hyödyntämisen tavoitteena. Asiakkailta ja sidosryhmiltä saatua palautetta voidaan hyödyntää laadun varmistamisessa ja kehittämisessä. Laadun varmistuksen piiriin on soveltuvin osin kuuluttava myös henkilökunta. Varahenkilöjärjestelmällä turvataan asiakastoimeksiantojen jatkuvuus myös henkilö- tai muiden resurssien vähenemisestä johtuvan toimeksiantojen hoidon vaarantumisen varalle. Tilitoimisto voi nimetä varahenkilön omasta toimistostaan, jolloin häntä ei tarvitse rekisteröidä liittoon. Taloushallintoliiton jäsenoimiston on valittava varahenkilö tai, mikäli sellaista ei oman toimiston sisältä löydy, kumppanuustilitoimisto. Kumppanuustilitoimisto on rekisteröitävä liittoon. Tilitoimistotarkastuksen yhteydessä tarkastetaan varahenkilöjärjestelmä, joka on oltava dokumentoituna. (Taloushallintoliitto 2018c, Taloushallintoliitto 2015, 3-4.)

Taloushallinnon palveluyrityksen toiminnan jatkuvuutta voidaan turvata järjestelmällisellä riskien arvioinnilla. Varallisuusvastuuvakuutuksen tulee vastata toiminnan laatua ja laajuutta tilitoimistossa. Vuosittain tulee seurata vakuutuksen kattavuutta ja sen tulee vastata toiminnan laatua ja laajuutta. Asiakkaan entiseen taloushallinnon palvelujen tuottajaan on hyvän riskien hallinnan ja toimialastandardin eettisten periaatteiden mukaista ottaa yhteyttä asiakkaan suostumuksella. Tilitoimiston vaihtamisen onnistuneen toteutumisen ja asiakassuhteen solmimiseen liittyvien asioiden on puollettava tätä. Asiakassuhteen aikana on hyvä dokumentoida annetut olennaiset huomautukset sekä muistutukset. Aineiston luovuttaminen asiakassuhteen päättyessä on myös hyvä dokumentoida. Henkilökuntaa tulee ohjeistaa yhtenäisistä työmenetelmistä. Käytettävien työvälineiden tulee vastata ajan vaatimuksia ja on huolehdittava käytettävien ohjelmistojen toimivuudesta lainmukaisesti. (Taloushallintoliitto 2015, 4-5.)

Työt ja työmenetelmät on dokumentoitava olennaisilta osin tarkoituksenmukaisella tavalla. Asiakasrakenteen laatu ja laajuus huomioidaan dokumentointia suoritettaessa taloudellisuuden periaatetta noudattaen. Dokumentoinnilla on tarkoitus varmentaa, että jälkikäteen on mahdollista todentaa palvelun tuottamiseen olennaisesti vaikuttaneet seikat. Yrityksen koolla ei ole merkitystä dokumentoinnin järjestämiselle. Asianmukaisella dokumentoinnilla voidaan varmistaa olennaisen tiedon siirtymisen asiaa hoitaville henkilöille, työmenetelmien jatkuvuus ja yhtenäisyys, palvelun tasalaatuisuus sekä tehostaa ja helpottaa yhteyshenkilöiden vaihdostilanteita. (Taloushallintoliitto 2015, 4.)

Suoriutuakseen vastaanotetun toimeksiantonsa hoitamisesta sopimuksen mukaisesti tulee taloushallinnon palveluyrityksen suunnitella toimintansa siten että sillä on pitkäjänteisesti riittävät edellytykset. Henkilöstöllä tulee olla tehtäviään vastaava koulutus ja kokemus. Auktorisoidun toimiston vastaavalla on oltava KLT-tutkinto. Toimeksiantojen hoitamiseksi on yrityksen huolehdittava, että sillä on riittävä asiantuntemus ja henkilöstövoimavarat. Tarkoituksenmukaisella jatkuvalla kouluttamisella taloushallinnon palveluyrityksen tulee huolehtia henkilöstönsä pätevydestä ja ammattitaidon ylläpitämisestä sekä ammatillisesta kehityksestä. Ajantasaisten ammattitiedon lähteiden tulee olla koko henkilökunnan käytettävissä. (Taloushallintoliitto 2015, 4-5.)

Asiakkaalle tehtävän tarjouksen tulee olla selkeä, jotta hänen on mahdollista ymmärtää toimeksiantoon sisältyvät palvelut ja tarvittaessa autettava ymmärtämään, että muut arvonlisäverovelvolliselle sekä työnantajalle kuuluvat velvoitteet ovat edelleen asiakkaan vastuulla. Asiakkaan kannalta on merkityksellistä nähdä palvelun kokonaishinta ja sen muodostuminen. Asiakkaalle tulisi selvittää ja dokumentoida hinta-arvion perusteena käytetyt oletukset työtuntimääristä ja tapahtumien lukumääristä. Asiakasta tulee viivytyksettä informoida, mikäli toimeksiannon hoidon aikana havaitaan, että annettu hinta-arvio tulee ylittymään oleellisesti. Lisäpalvelut ja näistä muodostuvat veloitukset tulee olla selkeästi esitetty asiakkaalle tehtävässä tarjouksessa ja ne on hyvä sopia mahdollisimman selkeästi sekä dokumentoida. (Taloushallintoliitto 2015, 5.)

Toimeksiannon alkaessa tulee tehdä kirjallinen toimeksiantosopimus, jota laadittaessa asiakas on tunnistettava luotettavalla tavalla. Sopimus voi olla suullinen, mikäli sille on erityiset perusteet. Asiakkaan kanssa on selvitettävä vastuukysymykset ja rajattava toimeksianto tilanteessa, jossa tilinpäätös toteutetaan kirjanpidosta, jota taloushallinnon palveluntarjoaja ei itse ole tehnyt. Taloushallintopalveluita tarjoavalle yritykselle on olennaista tunnistaa tilanteet, joissa sen on käytettävä erityisasiantuntijoita tai pidättäydyttävä täysin toimeksiannosta. Erityisasiantuntijoiden käytöstä ja näistä aiheutuvista kustannuksista tulee erikseen sopia asiakkaan kanssa. Tarpeen mukaan sopimusta on päivitettävä aina vastaamaan toimeksiantoa. (Taloushallintoliitto 2015, 4-5.)

Taloushallinnon palveluita tarjoavan yrityksen on hoidettava toimeksianto huolellisesti ja asiantunteumuksella toimeksiantosopimuksen ja voimassa olevien säädösten mukaisesti hyväksyttäviä toimintatapoja noudattaen. Ilman erillistä syytä on taloushallinnon palveluyrityksellä lähtökohtaisesti oikeus

uskoa asiakkaan antamaa informaatiota ja aineistoa. Kirjanpitoa tai tilinpäätöstä laatiessaan kirjanpitäjältä ei edellytetä systemaattisesti tapahtumien oikeellisuuden varmistumista. Kirjanpitovelvollinen itse tai tämän edustaja on vastuussa toimittamansa aineiston oikeellisuudesta. Havaitessaan epäkohtia, taloushallinnon palveluntarjoajan voidaan yksittäisissä tapauksissa edellyttää ottavan selvää tai huomauttavan lisätutkimisen tarpeesta asiakkaalle. Vaikka kirjanpitäjä ei ole velvollinen tarkkailemaan ja korjaamaan virheitä asiakkaan toimittamasta aineistosta, ellei sopimuksessa näin ole mainittu, tulee tämän silti ilmoittaa asiakkaalle havaitsemistaan epäkohdista. Palveluntarjoajan on syytä harkita toimeksiannosta luopumista, mikäli hän havaitsee epäkohtia toistuvasti huomautuksista huolimatta. Vähintään vuosittain tulisi tarkastella toimeksiannon tarkoituksenmukaisuutta olennaisten muutosten osalta. (Taloushallintoliitto 2015, 5-6.)

Taloushallinnon ammattilaisen tulee ohjeistaa asiakastaan siinä, että toimivan taloushallinnon kokonaisprosessin ja toimeksiantosopimuksen hoitaminen edellyttää asiakkaan omaa aktiivisuutta. Jotta toimeksianto pystyttäisiin toteuttamaan sopimuksen mukaisesti, tulee asiakkaalle antaa tarvittaessa ohjeita ja neuvoja mitä hänen tulee tehdä, kuinka sisäisen taloushallinnon prosesseja hoidetaan ja olemaan selvillä oman toimialansa ja toimintaansa koskevien lainsäädäntö- ja muiden muutosten seurannasta. Tiedottamista lainsäädännön osalta tulisi tapahtua molemmin puolisesti. Asiakas tiedottaa oman toimintansa ja toimialan muutoksista ja taloushallinnon palveluyritys puolestaan tiedottaa olennaisista taloushallinnon lainsäädäntömuutoksista. (Taloushallinto 2015, 6).

3.3 Kirjanpitopalvelu – TAL-STA 3

Taloushallinnon palveluyritysten tuottamien kirjanpitopalveluiden laadukkuuden varmistamiseksi on TAL-STA3-standardissa määritelty toimet, joilla tämä toteutuu. Tilitoimiston tulee noudattaa voimassa olevaa kirjanpitolainsäädäntöä ja toimia alan kirjanpidon ohjeistuksen mukaisesti sekä noudattaa asiakkaan kanssa tehtyä toimeksiantosopimusta tuottaessaan kirjanpitopalveluita. Lisäksi palvelun tuottajan tulee noudattaa alan hyvää kirjanpitoa ja Taloushallintoliiton toimialastandardia. Asianmukaisen dokumentointiin on mahdollista käyttää Taloushallintoliiton tuottamia laatulomakkeita tai yritys voi itse laatia käyttämänsä lomakkeet. (Taloushallintoliitto 2015, 7.)

Kirjanpitovelvollinen tai tämän edustaja on vastuussa tilitoimistolle toimittamansa aineiston oikeellisuudesta ja riittävydestä. Kirjanpitoa tai tilinpäätöstä tehdessä ei tilitoimistoa kuitenkaan edellytetä tarkkailemaan asiakkaan aineistoa tai varmistamaan sen oikeellisuutta. Kirjanpitäjän tulee kuitenkin paneutua riittävän syvällisesti toimitteiden sisältöön. Tarvittaessa tilitoimiston tulee hankkia lisäselvitystä, jotta kirjanpitoon tehdyt kirjaukset tulisivat oikein. Aineistossa huomattuihin puutteisiin tulisi puuttua ja ottaa asia esille asiakkaan kanssa. Tositeaineiston asiasisällön tarkistamisesta ja kirjanpitoaineiston eheydestä ja täydellisyydestä tulisi tarvittaessa antaa ohjausta asiakkaalle. Toimeksiannon laadukkaan hoitamisen toteuttamiseksi tulisi asiakkaan sisäiset rutiinit yhdessä hänen kanssaan arvioida ja sovittaa palvelemaan tätä tavoitetta. (Taloushallintoliitto 2015,7.)

Palvelun tarjoamiseksi parhaalla mahdollisella tavalla tulisi asiakkaalle tarvittaessa antaa ohjausta ja neuvontaa asiakassuhteen aikana. Kirjanpitoaineiston eheydestä ja täydellisyydestä sekä tositeaineiston asiasisällön tarkistamisesta tulisi tarvittaessa antaa ohjausta. Asiakkaan puolelta johtuvia olennaisia tai toistuvia toimeksiantosopimuspoikkeamia ei tulisi hyväksyä huomautuksetta. Tällaisia ovat esimerkiksi toistuvat poikkeamat kirjanpitoaineiston toimittamisaikatauluissa. KL2004 Yleisen sopimusehtojen mukainen kirjanllinen huomautus tulee antaa tarvittaessa. (Taloushallintoliitto 2015, 7-8.)

Toimeksiannon laadukkaan hoitamisen takaamiseksi tulee tilitoimistolla olla riittävästi ymmärrystä asiakkaan liiketoiminnasta toimeksiantosopimusta tehtäessä tai hankittava liiketoiminnan ymmärrystä pian toimeksiannon tekemisen jälkeen. Tilitoimisto myös puolestaan huolehtii vaikeuksista todettavista kirjausketjuista. Kirjanpitolain näkökulmasta ei ole väliä onko kirjaukset tehnyt ihminen, ohjelmisto vai robotti. Tositteiden sisällön, jolla liiketoimia todennetaan, tulee vastata todellisuutta ja ne on kirjattava tosiallisen luonteensa mukaisesti. Kirjanpidon tositeaineistoa on kaikki se tieto, joka vaaditaan kirjauksen ymmärtämiseen ja tarvittaessa toistamiseen. Esimerkiksi tilintarkastajan on pystyttävä näkemään ja ymmärtämään tosittien ja kirjanpidon avulla, miten ja millä perusteilla kirjaus on tehty. (Taloushallintoliitto 2015,7, Tallberg 2019, 45.)

Tilitoimiston tuottamat raportit pohjautuvat asiakkaan toimittamaan tietoon, jolta osin asiakas vastaa raportin oikeellisuudesta. Asiakkaalle tulisi tuottaa vain ne raportit, joista on sovittu joko toimeksiantosopimuksessa tai erikseen muulla tavoin. Tilitoimisto ei laadi asiakkaan puolesta toimintakertomusta. Asiakasta tulee kuitenkin avustaa ohjein ja neuvoin oikean tiedon tuottamiseksi. Riittävästä raportoinnin tasosta tulisi neuvoa asiakasta sekä hänelle tulisi antaa ohjausta tuotettujen raporttien tulkintaan. Kommentoimalla tuotettuja raportteja tulisi selventää olennaisen informaation merkitystä asiakkaan yritykselle. Erityisesti raporteista ilmi käyvistä kannattavuutta, maksuvalmiutta, vakavaraisuutta tai muuta asiakkaan erityistä huomiota vaativista asioista kommentointi on erittäin tärkeää. Kommentointi on merkityksellistä myös tapauksissa, joissa asiakkaan ei voida odottaa ymmärtävän raporteista ilmi käyviä asioita. (Taloushallintoliitto 2015, 8.)

Tuotettaessa asiakkaalle talouden raportteja, tulisi rakenteessa aina huomioida asiakkaan tarpeet ja näihin vastaaminen. Huomioitavaa on myös tilikauden aikaisen kirjanpidon laadintaperiaatteet sekä tuoda ilmi käytetyt kirjauserusteet tilikauden aikaisissa raporteissa. Tuotetut raportit toimittaessaan tulee varmistua, että ne toimitetaan toimeksiantosopimuksessa sovitun mukaisesti oikealle henkilölle. (Taloushallintoliitto 2015, 8.)

Asiakkaan toiminnan lisäksi tulisi tilitoimiston perehtyä riittävästi taloudellisen informaation kirjaamisrutiineihin sekä laskentaperiaatteisiin, joita on sovellettu aiikeisempien vuosien tilinpäätöksiä laadittaessa. Tämä on oleellista kirjanpitolainsäädännön, sitä alempien ohjeiden, suositusten sekä muiden yleisten tilinpäätösperiaatteiden mukaisen tilinpäätöksen tuottamiseksi asiakkaalle. Taloushallintoliiton antamaa Hyvä tilinpöötöstapa -suositusta on noudatettava soveltuvin osin jokaisen asiakkaan osalta erikseen, jotta tilinpäätösasiakirjat ovat selkeitä ja huoliteltuja. Tilinpäätöstä tulisi tarkastella analyttisesti sen valmistuttua. (Taloushallintoliitto 2015. 8.)

Kaikkien tilinpäätöksen toteuttamiseksi tehtävien olennaisien toimien varmistamiseksi tilitoimistoilla tulisi olla riittävän luotettava järjestelmä laadunvarmennuksensa osana. Taloushallintoliitto suosittelee jäsenilleen merkitsemään tasekirjaan tilinpäätöksen tekemän tilitoimiston tiedot. Yksi taloushallintoliiton suosittelema kohta on merkata tiedot tasekirjalle, sisällysluettelon yhteyteen. Tietoihin voi erikseen kirjata mitkä sivut tilitoimisto on tilinpäätöksestä tehnyt. Tilinpäätöksen valmistuttua tulisi asiakasta informoida tästä hänen kanssaan sovitulla tavalla. (Taloushallintoliitto 2015, 8.)

3.4 Palkanlaskentapalvelu – TAL-STA 4

Tämä standardi on tarkoitettu yrityksille, jotka tuottavat palkanlaskentapalvelua. Siinä määritellään, millaisilla toimilla voidaan pyrkiä varmistamaan tuotetun palkanlaskentapalvelun laadukkuutta. Toimimalla standardissa kuvatuin toimintatavoin voi palkanlaskija näin varmentaa omaa työtään. Standardi ei sisällä ohjeistusta liittyen lainsäädännön säädösten sisältöön eikä soveltamiseen. PHT-opas Palkkahallintopalvelu tilitoimistossa on Taloushallintoliiton opas, jossa on ohjeistusta palkkahallinnon palveluista ja käytännöistä sekä palkanlaskennasta. (Taloushallintoliitto 2015, 9.)

Palkkahallintopalvelut tulee tuottaa Taloushallintoliiton toimialastandardi TAL-STAA, voimassaolevaa lainsäädäntöä ja ohjeistusta, alan hyvää tapaa sekä toimeksiantosopimusta noudattaen. Asianmukaiseen dokumentointiin voidaan hyödyntää Taloushallintoliiton tuottamia laatulomakkeita tai palkanhallintopalveluja tuottavan yrityksen itse laatimia lomakkeita. (Taloushallintoliitto 2015,9.)

On tärkeää selvittää ja dokumentoida toimintatavat jokaisen asiakkaan kohdalta, jotta esimerkiksi paikallisesti sovitut ehdot tulevat ilmi. Toimeksiannon laadukkaalle hoitamiselle on tärkeää olla tietoinen ja ymmärtää asiakkaan liiketoimintaa tai hankkia tarvittava tietotaso ja ymmärrys asiasta. Asiakas on vastuussa palkanlaskenta-aineiston oikeellisuudesta, riittävydestä ja täydellisyydestä. Palkanlaskennan hoitavan yrityksen on kuitenkin hankittava lisäselvitystä tarvittaessa palkanlaskennan oikeellisuuden takaamiseksi. (Taloushallintoliitto 2015, 9.)

Asiakkaalle tulisi pyrkiä selventämään palveluun liittyvät olennaiset seikat. Työlainsäädännön ja työehtosopimusten noudattaminen on asiakkaan vastuulla. Häntä tulisi auttaa ymmärtämään oma vastuunsa tässä ja ettei niihin liittyviä ratkaisuja tehdä asiakkaan puolesta toimeksiannon toteuttajan osalta. Vastuunjako toimeksiantoon liittyen on hyvä käydä läpi asiakkaan kanssa ja tarvittaessa antaa ohjeistusta asiasta. Vastuunjakoa on hyvä pitää ajan tasalla sekä arvioida säännöllisesti. Asiakkaalle tulee antaa ohjeistusta hänen velvollisuudestaan seurata työnantajana toimimiseen liittyvien vakuutusmaksujen riittävydestä sekä sivukuluista, jotka liittyvät palkanmaksuun. Palkanlaskentapalveluita tarjoava yritys ei ole velvollinen tarkkailemaan asiakkaan palkka-aineistoa aktiivisesti. Asiakkaan kanssa tulee kuitenkin ottaa asia esille, mikäli aineistossa huomataan puutteita. Palkanlaskentapalvelun tuottamiseksi parhaalla mahdollisella tavalla tulisi asiakkaan kanssa arvioida ja sovittaa hänen toimeksiantoon vaikuttavat sisäiset rutiininsa osaksi palkanlaskentaprosessia. Asiakkaalle tulee tarvittaessa antaa ohjausta palkanlaskenta-aineiston toimittamisesta sekä sen tarkistamisesta. (Taloushallintoliitto 2015, 9-10.)

Palkanlaskennan toimeksiannossa korostuu luottamuksellisuus, sillä palkanlaskennassa käsitellään arkaluontoista tietoa. Vain asiakkaan nimetyiltä yhteyshenkilöiltä otetaan vastaan toimeksiantoja ja luovutetaan palkanlaskentaa koskevia tietoja, ellei toisin ole sovittu. On suositeltavaa toimittaa asiakkaan talousraportoinnista huolehtivalle taholle viipymättä tiedot palkamaksuista. Tietojen vastaanottajan oikeudesta saada tietoja tulee aina varmistua, vaikka palkanlaskentatietoja pyytäisi viranomaistaho. Palkanlaskennan hoitamiseksi on saatettu antaa erilaisia valtuutuksia ja toimeksiannon päättyessä osapuolet yhdessä hoitavat, että kukin omalta osaltaan irtisanoo annetut valtuudet. (Taloushallintoliitto 2015, 9-10.)

4 TUTKIMUKSEN KUVAUS JA TUTKIMUSMENETELMÄT

4.1 Tutkimusmenetelmä

Tutkimuksen tarkoitus on selvittää, kuinka Talouhallintoliiton toimialastandardi TAL-STA on saatu jalkautettua toimintaan digitalisaation aiheuttamassa murroksessa. Millaiset vaikutukset standardilla on ollut tilitoimistoille ja millaiset vaikutukset digitalisaatiolla on ollut standardiin vastaamiseen. Ongelmaa lähestytään tilitoimistojen näkökulmasta ja pyritään luomaan kattava kuva erilaisten tilitoimistojen tämän hetkisestä tilanteesta toimialastandardin käytössä sekä digitalisaation mukanaan tuomista hyödyistä ja haasteista. Tilitoimistojen esimiesten kokemuksen ja mielipiteet kootaan vastaamaan asetettuihin tutkimuskysymyksiin.

Jo alusta alkaen on ollut selvää, että laadullisella tutkimuksella saisi kerättyä parhaiten tarvittavan aineiston. Todellisen elämän kuvaaminen on laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana. Se sisältää lukuisia eri merkityksiä ja siinä suositetaan käyttämään ihmisiä tiedon keruun lähteinä. Pääasiallisena pyrkimyksenä on löytää tai paljastaa tosiasioita. (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2009, 161-162,164.)

Työn suunnitelma kehittyy ja muovautuu tutkimuksen edetessä. Se toteutetaan joustavasti muuttaen suunnitelmaa tarpeen mukaan. Laadullisessa tutkimuksessa lähtökohtana ei voi olla teorian tai hypoteesin testaaminen. Tutkija pyrkii tarkastelemaan aineistoa yksityiskohtaisesti ja monitahoisesti paljastaen odottamattomia seikkoja. Tutkija ei pysty itse määrittelemään mikä hänen tutkimukseensa on tärkeää ja mikä ei. (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2009, 164.)

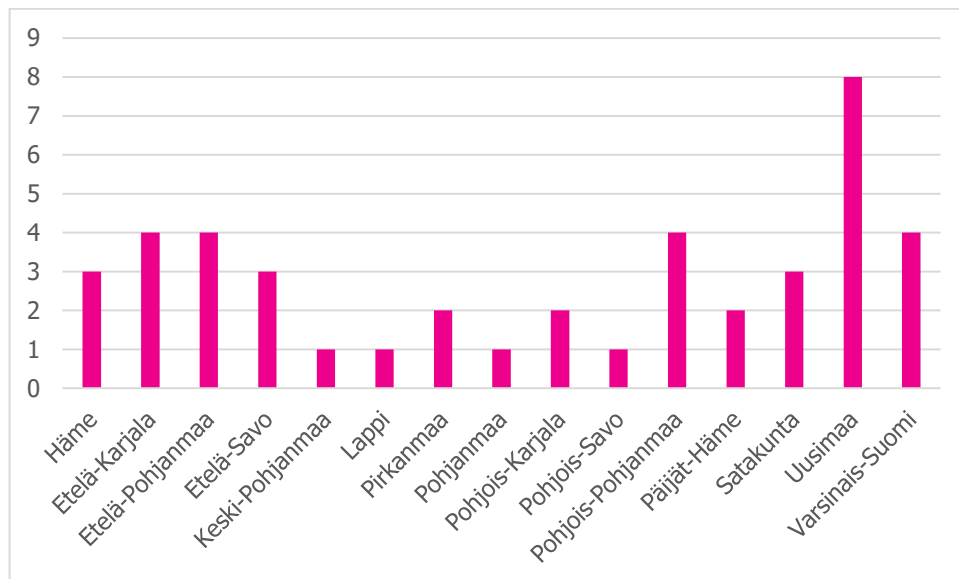
Hirjärvi ym. (2009) kuvailevat kvalitatiivisen tutkimuksen metodeja taiteilijan väripaletiksi, josta jokainen tutkija voi valita oman värin tai sekoittaa eri väreistä itselleen sopivan. Jokainen tutkija sekoittaa värejä omalla ainutlaatuisella tyylillään ja näin ollen jokainen tutkija luo oman näköisensä tutkimusmetodin. Omiin tarkoituksiin sopivaa metodia voi olla vaikea päättää värien kirjosta. (Hirsjärvi ym. 2009, 165.) Oma tutkimusmetodini väripaletti oli sekoitus kokeilua ja haasteita, joista löytyi työn tavoitteiden kannalta tuottoisin yhdistelmä.

4.2 Aineiston keruu ja menetelmät

Aineistoa kerättiin koko opinnäytetyöprosessin ajan. Laadullisessa tutkimuksessa ei ole mahdollista eikä edes tarpeen saada kasaan suurta joukkoa tutkittavia. (Alasuutari 2014, 39). Kyselylomakkeella pyrittiin kuitenkin saamaan pelkkiä haastatteluja laajempi katsaus alan tämän hetkiseen tilanteeseen. Kyselylomake koostui kolmesta osa-alueesta, perustiedoista, digitalisaatiosta ja toimialastandardista. Kahdessa jälkimmäisessä osassa aiheet osittain sivusivat toisiaan ja niitä yhdisteltiin kysymyksissä. Suurin osa kysymyksistä oli avoimia kysymyksiä.

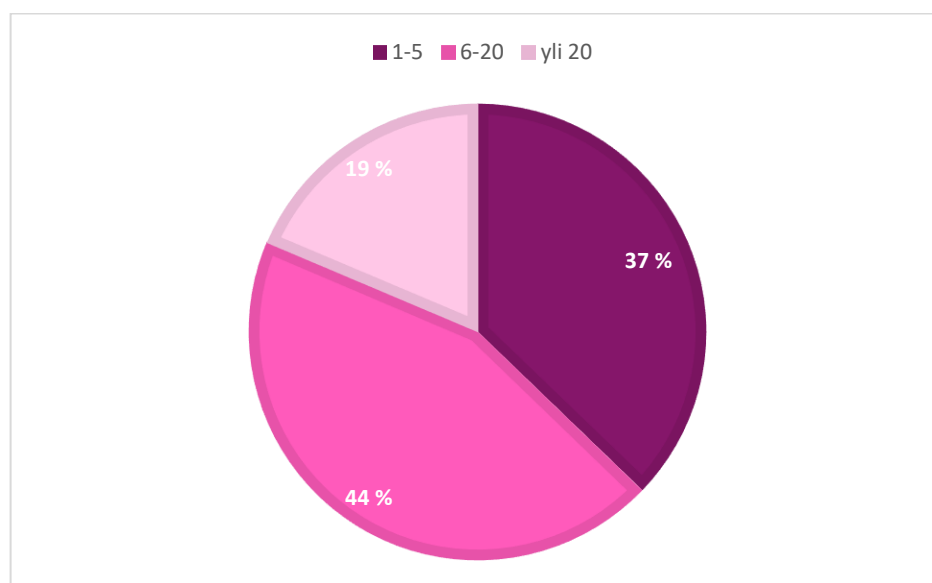
Kyselylomakkeeseen (Liite 2. ja 3.) vastanneet ja haastatellut KLT-vastaavat työskentelivät auktorisoiduissa tilitoimistoissa, jolloin heidän tulee noudattaa toimialastandardia. Vastanneet olivat eri

puolilta suomea 15 eri maakunnasta. Eniten vastaajia oli Uudeltamaalta, kahdeksan kappaletta. Varsinais-Suomesta, Pohjois- ja Etelä-Pohjanmaalta sekä Etelä-Karjalasta oli kaikista neljä vastaajaa. Muista maakunnista oli vähemmän ja Ahvenanmaalta, Kainuusta, Keski-Suomesta eikä Kymenlaak-
sosta ollut yhtään vastausta.

Taulukko 1. Kyselyyn osallistuneiden tilitoimistojen sijainnit ja määrät

Kyselyyn vastanneet yritykset oli jaoteltu henkilömäärän mukaan kolmeen. Yhdestä viiteen työntekijää, kuudesta 20 työntekijää tai yli 20 työntekijää käsittäviin tilitoimistoihin. Pienimpiä yrityksiä vastasi 16 tilitoimiston klt-vastaajaa. 6-20 työntekijän tilitoimistoja vastasi eniten, näitä oli yhteensä 19 ja yli 20 työntekijän tilitoimistoja oli vastanneista kahdeksan. Kyselyyn vastanneiden tilitoimistojen auktorisointivuosi vaihteli 1980-luvulta tänä vuonna auktorisoituihin tilitoimistoihin.

Taulukko 2. Kyselyyn vastanneiden yritysten henkilömäärä

Teemahaastattelua käytettiin hyväksi, jotta kyselyssä esiin nousseista asioista saatiin syvällisempi kuva. Haastattelumuotona teemahaastattelu sijoittuu strukturoidun eli lomakehaastattelun ja avoimen haastattelun välimaastoon vastaten monia laadullisen tutkimuksen lähtökohtia. Teemahaastatteluissa käytetään hyväksi ennalta päätettyjä aihepiirejä. Kysymysten muoto ja järjestys on ennalta määrittelemätön ja rakentuu aihepiirien mukaan haastattelun aikana. (Hirsjärvi ym. 2009, 205, 208-209.)

Lopullisen tutkimusaineiston muodostivat kyselyllä ja haastatteluilla kerätty materiaali. Kyselylomake lähetettiin satunnaisesti valituille auktorisoiduille tilitoimistoille ympäri Suomen. Kyselyjä lähettäessä pyrittiin kuitenkin huomioimaan, että niitä lähetettäisiin tasaisesti ympäri maan ja tasaisesti eri kokoisille yrityksille. Haastateltavia valittaessa pyrittiin löytämään toisistaan kooltaan ja iältään poikkeavat tilitoimistot. Toinen haastateltavista oli pieni nuori kahden hengen tilitoimisto Etelä-Suomesta, joka oli auktorisoitu vain muutama vuosi aikaisemmin. Vastakohtana tälle haastateltiin yli 30 vuotta sitten auktorisoitua useamman toimipisteen tilitoimistoa Itä-Suomesta.

Välimatkan vuoksi ja heidän omasta toiveestaan pienen tilitoimiston haastattelu tehtiin sähköpostihaastatteluna. Isomman tilitoimiston haastattelu tehtiin yhdellä heidän toimipisteistään. Kyselyyn osallistuneille ja haastateltaville painotettiin tiedon keruun ja käsittelyn tapahtuvan täysin anonyymisti. Tästä syystä muun muassa tarkkoja sijaintitietoja ei kysyty kyselyssä eikä käytetä analysoinnissa, vaan tilitoimistoja käsitellään maakuntatarkkuudella.

Haastattelut pyrittiin luomaan avoimiksi ja luottavaisiksi, jotta haastateltavat voisivat kertoa mahdollisimman avoimesti yrityksistään. Tästä syystä toiseksi haastattelumuodoksi valikoitui sähköpostihaastattelu skype tai puhelinhaastattelun sijaan. Sähköpostihaastattelussa aineisto muodostui kysymyksiin ja vastauksiin käydystä viestikesejusta suoraan tekstimuotoon, jota pystyi suoraan analysoimaan. Toinen haastattelu puolestaan nauhoitettiin materiaalin työstämisen ja analysoinnin helpottamiseksi. Haastateltaville painotettiin, että haastattelun voi keskeyttää niin halutessaan tai olla vastaamatta johonkin kysymykseen. Molemmat haastateltavat kuitenkin vastasivat kaikkiin esitettyihin kysymyksiin. Haastatteluiden jälkeen vielä annettiin mahdollisuus halutessaan palata asiaan tai muuttaa vastauksiaan niin halutessaan.

4.3 Aineiston analysointi

Analysointi aloitettiin litteroinnilla eli haastattelun kirjoittamisella sanasta sanaan puhtaaksi juuri kuten se on sanottu. Analyysimenetelmänä käytettiin aineistolähtöistä sisällön analyysiä. Analyysissä on tärkeää keskittyä juuri tutkimusongelmaan liittyviin asioihin ja koodaamalla nostaa nämä asiat kerätystä materiaalista esiin. Vaikka kyselyssä ja haastatteluissa tulisi esiin muitakin kiinnostavia asioita, on nämä jätettävä pois tutkimuksesta. (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 92.) Kerätyn aineiston koodaamisessa hyödynnettiin teemahaastattelun runkoa (liite 1). Käytetyt koodit olivat TAL-STA yrityksessä, TAL-STA:an vastaaminen, digitalisaatio yritykseen sekä tulevaisuuden näkymät. Haastattelurungosta johdettuja alakodeja hyödynnettiin koodaamisessa.

Koodaamisen jälkeen materiaali luokitelliin, teemoitettiin ja tyypiteltiin. Tässä on hyvä hyödyntää haastattelun runkoa, sillä se luo jo itsessään jäsenyyksen kerättyyn aineistoon. Luokittelussa aineisto järjestellään eri luokkien alle ja lasketaan, kuinka useasti kukin luokka esiintyy aineistossa. Teemoittelu muistuttaa luokittelua, mutta siinä tuodaan esille, mitä kustakin teemasta on aineistossa sanottu. Tyypittelyssä etsitään tiettyjen teemojen sisältä yhteisiä ominaisuuksia näkemyksille ja näistä muodostetaan eräänlaisia yleistyksiä. Lopuksi aineistosta kirjoitetaan yhteenveto. (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 92-93.)

5 TUTKIMUSTULOKSET

5.1 Toimialastandardi TAL-STA tilitoimistokäytössä

Vuonna 2012 nähtiin positiivisten laatuvaikutusten mahdollinen toteutuminen, mikäli standardi saataisiin jalkautettua laajasti käytännön tasolle. Alan toimijoiden sitouttaminen nähtiin tuolloin suurena haasteena standardin käyttöönotossa. (Räsänen 2019). Taloushallintoliitto kehitysasiantuntijan mukaan liitto kehoittaa jäsenoimistojaan käymään standardia läpi työntekijöidensä kanssa (Lyytinen 2019b.) Yli puolessa kyselyyn vastanneista yrityksistä oli järjestetty henkilökunnalle koulutusta TAL-STA:sta. Koulutusta oli järjestetty kaikissa yli 20 hengen yrityksissä, mutta mitä pienempi yritys oli, sitä vähemmän koulutusta oli asiasta järjestetty. Koulutuksen järjestämisellä ei ollut merkitystä vastanneiden mielipiteeseen henkilökunnan standardin hyvästä tuntemuksesta. Pääasiallisesti vastanneet olivat samaa tai lähes samaa mieltä väittämästä, että työntekijät tuntevat hyvin TAL-STA:n sisällön.

Standardin hyödyntämisen näkyminen tilitoimistoissa oli vaihtelevaa. Kyselyyn vastanneissa yrityksissä ei koettu standardin näkyvän toiminnassa mitenkään. Suurin osa kuitenkin myönsi Taloushallintoliiton jäsenenä noudattavansa standardin ohjeistusta. Vastaukset osoittivat, kuinka standardi on otettu osaksi työskentelyä, vaikka sen ei koettu suoranaisesti näkyvän toimistoissa. Se ei ole vain noudatettava ohjeistus, vaan osa työrutiineita. Toiset vastaajista erittelivät hyvin yksityiskohtaisesti, kuinka he hyödyntävät standardia toiminnassaan kirjallisine toimeksiantosopimuksineen, yhtenäisine toimintatapoineen ja kuvasivat prosessien pohjautuvan toimialastandardiin.

Ennen standardin julkistamista ei sillä uskottu olevan merkittäviä vaikutuksia ulkoisten sidosryhmien käsityksiin tilitoimistotyön laadusta. Sen koettiin vaikuttavan enemmän tilitoimistojen sisäiseen laatuun. (Räsänen 2012). Kyselyssä kävi ilmi, ettei asiakkaiden uskota tuntevan standardin sisältöä. Asiakkaiden koettiin kuitenkin tietävän saavansa laadukasta kirjanpitoa, vaikka kirjanpitäjä vaihtuisi. Haastattelut tukivat väittämiä ja koettiin ettei standardin noudattaminen ole ratkaiseva tekijä asiakkaiden valitessa tilitoimistoaan.

Räsänen (2012) työssään saamien tulosten mukaan toimialastandardi nähtiin pääosin hyvänä kehityssuuntana alan sisäisille ohjeistuksille. Sen oletettiin soveltuvan tilitoimistojen sisäisten laadunhallintajärjestelmien viitekehyyksiksi. Kyselystä kävi ilmi, kuinka tilitoimistojen toimintaohjeet myötäilevät TAL-STA:a ja se luo raamit tilitoimistotyölle. Standardi yhtenäistää työskentelytapoja sekä dokumentointia.

Standardin koettiin kuvaavan tilitoimistotyötä osuvasti, joten sen oletettiin soveltuvan käytettäväksi myös alan esittelyssä ja työhön perehdyttämisessä (Räsänen 2012). Standardin katsottiin ohjaavan hyvin erityisesti kokemattomampien työntekijöiden työskentelyä. Siitä koettiin löytävän apua ja ohjeistusta rutiinien suorittamiseen. Liiton laatutyökaluina olevia lomakkeita hyödynnettiin laajasti vastaajien keskuudessa erityisesti työn dokumentoinnissa. Standardin koettiin antavan hyödyllisiä työkaluja asiakassuhteiden hoitamiseen sekä niin sanottuihin hankaliin tapauksiin.

Useat kyselyyn vastanneet kuin haastatteluihin osallistuneetkin toivat esille, että standardia hyödynnetään heidän yrityksessään liian vähän. Monilla oli tulevaisuuden suunnitelmissa perehtyä standardiin ja sen hyödyntämiseen paremmin. Toisissa on jo syksyn aikana otettu askeleita kohti tarkempaa standardin ohjeistuksen noudattamista ja laadukkaampaa toimintaa. Tilitoimistojen auktorisointiajankohdalla ei vaikuttanut olevan vaikutusta standardin hyödyntämiselle. Jo pidemmän aikaa auktorisoituneina olleetkin yritykset kokivat, että heidän tulisi paremmin noudattaa standardia ja hyödyntää sen laatutyökaluja. Eräs pieni yritys toi ilmi, että he kokevat välillä ohjeistuksen laadituksi isommille yrityksille ja asiakkuuksille. Heidän toiminnassaan se tuntuu toisinaan hieman kankealta.

Kaksi kyselyyn vastanneista yrityksistä kokivat toimintansa laatuvaatimusten olevan selvästi näiden minimivaatimusten ylittävää tasoa. Heidänkin toimintansa kuintekin pohjautui sopimusten ja prosessien osalta standardiin, mutta he olivat kehittäneet tätä eteenpäin paremmin toimintaansa soveltuvaksi. Vastauksista kävi ilmi kuinka eri tasoilla yritysten laatuvaatimukset vielä ovat. Toiset vielä tavoittelevat minimivaatimusten noudattamista, kun toiset yritykset kokevat toimintansa jo olevan selvästi tätä laadukkaampaa.

Standardiin vastaaminen koettiin helpottuneen sähköisten palveluiden avulla. Digitalisaation myötä standardin merkityksen koettiin korostuvan entisestään. Kirjanpidon periaatteiden pysyvät muuttomattomina, vaikka digitalisaatio vaatii totuttujen työtapojen uudelleen miettimistä. Yritysten omat toimintaohjeet ovat muuttuneet digitalisoitumisen myötä ja osa kokee TAL-STA:n jääneen kehityksessä jo hieman jälkeen. Alan yleisen ohjeistuksen nähtiin tarpeelliseksi seurata kehitystä ja mieluummin olevan vielä askeleen edellä.

5.2 Digitalisaatio uhka vai mahdollisuus

Tilitoimistojen polarisoituminen digitalisaation kehityksessä tuli selvästi esiin kyselyn vastauksista. Suurin osa Taloushallintoliiton jäsenoimistoista on pieniä yrityksiä. Heidän tekemässään kyselyssä kävi ilmi, että valtaosalla suomalaisista yrityksistä kirjanpito on vielä täysin paperista ja sähköistymisen lisääntyminen on maltillista. (Lyytinen 2019a.) Yrityksistä jokainen mainitsi pyrkivänsä aktiivisesti kehittymään sähköisten järjestelmien hyödyntämisessä. Vain yksi yrityksistä ei tähän pyrkinyt, vaan yksityisyrittäjä kertoi jäävänsä muutaman vuoden sisällä eläkkeelle ja kokevansa satsauksen sähköisiin järjestelmiin turhana omassa tilanteessaan.

Alle viidenneksellä vastanneista oli käytössään vain yksi kirjanpito-ohjelma. Suurimmalla osalla yrityksiä oli käytössään kaksi tai tätä useampi järjestelmä. Sähköisistä järjestelmistä huolimatta, suurimmalla osalla oli vielä runsaasti asiakkaina yrityksiä, joiden kirjanpito oli täysin paperista. Vain viidellä vastaajista oli täysin paperiton tilitoimisto. Taloushallintoliiton tekemä tutkimus tukee saamiani vastauksia. Heidän jäsenistään keskimäärin 30 prosenttia yrityksen asiakkaista oli yhteiskäyttöjärjestelmässä tilitoimiston kanssa. Tutkimuksessa kävi kuitenkin ilmi, että puolessa yrityksistä oli vain alle viidennes asiakassuhteista sähköisiä, mutta määrien arvioitiin kasvavan. Yhteiskäyttöjärjestelmiä

ovat yleensä käytetyt pilvipalvelut, tilitoimiston järjestelmän hyödyntäminen etäyhteyden avulla tai asiakkaan järjestelmän käyttäminen. (Lyytinen 2019a.)

Digitalisoitumista pidettiin pääasiallisesti mielenkiintoisena kehityssuuntana taloushallinnon alalla (Lyytinen 2019a). Modernien ohjelmistojen koettiin tehostaneen ja nopeuttaneen työtä monella tavalla ja reaaliaikaisen kirjanpidon mahdollisuus on koettu muuttaneen työskentelytapoja. Läpinäkyvyyden koettiin lisääntyneet tietojen löytyessä samasta paikasta ja olevan reaaliaikaisesti niin kirjanpitäjän kuin yrittäjien saatavilla. Vastuunjako tilitoimiston ja asiakkaan kanssa voi olla nykyään paljon monipuolisempi, kun käytössä on yhteiset järjestelmät. Tämä saattaa aiheuttaa haasteita tilitoimistoissa, mutta samalla mahdollistaa entistä yksilöllisemmän palvelun asiakkaan tarpeisiin.

Asiakkaiden suhtautuminen sähköisiin taloushallinnon järjestelmiin koetaan hyvin vaihtelevasti. Pääosin asiakasyritykset ottavat hyvin vastaan sähköiset järjestelmät ja taloushallinnon alan kehityksen suunnan. Toisille asiakkaista juuri sähköisyys on syy valita tietty tilitoimisto ja sähköisiä palveluja kysytään sekä osa jopa tänä päivänä vaatii näitä. Monet kokivat, että uusille ja nuorille asiakkaille oli helpointa saada täysin sähköinen kirjanpito käyttöön. He olivat jopa hyvin halukkaita ottamaan mieluummin sähköiset järjestelmät käyttöön. Myös pidempään asiakkaana olleet kokivat vaihdoksen onnistuneeksi, kun heidät oli ensin saatu houkuteltua vaihtamaan sähköisiin järjestelmiin.

Isojen asiakasyritysten koettiin hyötyneen eniten vaihdoksesta täysin sähköiseen kirjanpitoon. Pienten asiakasyritysten ei koettu olevan yhtä innokkaita vaihtamaan kirjanpitoa. Osa koki kustannukset kohoavan liian suuriksi vaihtamisen myötä tai eivät kokeneet tarvetta muuttaa käytäntöjä. He eivät laske omalle säästyvälle työajalleen arvoa ja tästä syystä haluavat edelleen jatkaa paperista kirjanpitoa. Myös pienet tilitoimistot kokivat siirtymisen sähköisiin järjestelmiin nostavan heidän kustannuksiaan. Sähköisyyden ei koettu välttämättä vähentävän työ määrää pienten asiakasyritysten kohdalla. Asiakkaat, joilla on paljon käteisostoja, nähtiin ajankäytöllisesti haastavina mobiiliskannerien hyödyntämisestä huolimatta. Resurssien puute uuden opetteluun ja asiakkaiden ohjaamiseen sähköisten järjestelmien pariin nähtiin ongelmakohtana tilitoimiston digitalisoitumiselle. Taloushallintoliiton tutkimuksessa tuli myös selkeimmin epävarmoja vastauksia väittämiin liian suurista kustannuksista ja ajallisten resurssien riittävydestä. Pienimmille 1-5 hengen yrityksille kustannukset olivat suurimpana esteenä toimintatapojen kehittämiseksi. (Lyytinen 2019a.)

Lyytinen (2019a) toteaa yritysten osaamisen tason kehittää ja hyödyntää digitalisaatiota olevan pääosin hyvää. Mitä isompi yritys oli kyseessä henkilömäärän suhteen, sitä paremmaksi osaamisen taso koettiin. Tämä oli hieman ristiriidassa omien tulosteni kanssa. Yhdeksi digitalisaation haasteista koettiin palveluiden kehittämisen hitaus, tekniikan ymmärtäminen ja jatkuva uudistuminen. Muutosvastarinta yritysten sisällä digitalisaation suhteen tuotiin selkeästi esille. Uusien kirjanpito-ohjelmien käyttöönotto koettiin haastavaksi työntekijöiden haluttomuuden vuoksi. Monet pitkään alalla olleet eivät kokeneet uusien ohjelmien ja tapojen opettelua mielekkääksi ja houkuttelevaksi. Toisille työntekijöille jäljellä olevien työvuosien vähyyys aiheutti vastarinnan. Uuden opetteluun kuormittavuutta ei koettu enää työuran siinä vaiheessa tarpeelliseksi ja mieluummin olisi jatkettu viimeiset vuodet vanhojen tuttuja kirjanpitoa noudattaen.

Yhtä lailla, kun tilitoimistot kokivat uuden opettelun ja tekniikan ymmärtämisen haastavaksi, kokevat heidän mielestään asiakkaat samaa. Yhtiöiden sisällä ei koettu olevan riittävää tietotaitoa vaikuttaa asiakkaiden ymmärtämiseen sähköisten taloushallintopalveluiden hyödyllisyydestä ja heidän pelkonsa karistamiseksi. Palvelujen kehittämiseksi merkittävänä esteenä pidettiin sitä, etteivät asiakkaat kaipaa digitaalisia palveluita tilitoimistoilta (Lyytinen 2019). Vanhempien ikäpolvien yrittäjät koettiin haastaviksi saada sähköisten järjestelmien käyttäjiksi. Jo eläköityneitä tai tulevina vuosina eläkkeelle jäävät yrittäjät kokivat vähiten halukkuutta siirtyä käyttämään sähköisiä taloushallinnon palveluita. Vanhanaikaisista asiakkuuksista pyritään luopumaan sitä mukaan, kun paperista kirjanpitoa haluavat yrittäjät eläköityvät tai jostakin muusta syystä lopettavat yritystoimintansa. Haastateltavien mukaan sähköistyminen ei saisikaan olla itsetarkoitus, vaan pitäisi ottaa asiakkaan toiveet huomioon.

5.3 Tulevaisuuden näkymät

Haastatteluissa tuli ilmi, ettei ole halua palata sähköisistä kirjanpidoista takaisin paperiseen kirjanpitoon. Taloushallinnon palveluiden sähköistyminen nähtiin oikeaksi suunnaksi alalle. Monilla on tavoitteena pyrkimys täysin paperittomaan tilitoimistoon. Digitalisaatio nähtiin positiivisena ja motivoivana asiana omalle työlle. Digitalisaation eteneminen koettiin kuitenkin todella hitaaksi yrityksen omaan haluun ja toiveisiin nähden.

Asiakkaidne osalta sähköistymisen nähtiin vapauttavan resursseja oikeaan yritystoimintaan. Kirjanpitäjien rooli tulevaisuudessa nähtiin entistä enemmän yrittäjän tukihenkilönä. Digitalisaation hyvinä puolina nähtiin työnteon tehokkuuden lisääntymisen ja mekaanisen tallentamisen jääminen pois. Näin aikaa vapautuu muulle työlle. Taloushallinnon osaajat tilitoimistossa pääsevät kehittämään omaa osaamistaan, kun rutiinit hoituvat automatisoidusti entistä enemmän. Konsultoinnin lisääntyminen ja kirjanpitäjien osaamisen laajentaminen nähtiin tulevaisuuden tavoitteina. Yritykset ovat panostaneet henkilökuntansa kouluttamiseen ja jokaisella onkin mahdollisuus kouluttautua lähes rajattomasti oman alan sisällä. Loppu nähtiin olevan jokaisesta itsestään kiinni.

Robottiikan ei koettu vielä, jos koskaan olevankaan riittävän pitkällä tarkistuksista ja täsmäyttämistä luopumiseen. Joskin yhdellä haastattelun vastaajista oli tavoitteena nykyisen työn poistuminen tulevan vuoden tai kolmen aikana ja tämän korvaaminen palvelulla. Suurin osa vastaajista ei kuitenkaan nähnyt tilitoimistojen näin nopeaa kehitystä.

Sähköistymisen koetaan parantavan palvelumahdollisuuksia, kun tekeminen ei ole sidottu toimipaikkaan. Tämä oli usealla odotuksena tulevaisuuden tilitoimistotyölle, jolloin töitä voi tehdä mistä käsin tahansa ja etätyömahdollisuuksien lisääntymisen. Asioiden hoitaminen nopeutuu ja helpottuu. Sähköisyyden nähdään lisäävän myös alan hektisyyttä. Toimialastandardien olemassaolo nähdään hyvänä asiana myös tulevaisuudessa, jotta yhtenäisyys säilyisi muuttuvassa ympäristössä.

Tulevaisuudessa alalla nähdään tarvittavan korkeasti koulutettuja talouden ammattilaisia, jotka osaavat tulkita lukuja ja tarjota lisäarvoa asiakkaille. Nykyisistä opiskelumuodoista merkonomiopinnot nähtiin riittämättöminä alalle tulevaisuudessa. Asiantuntijatehtävien ja talouspäällikköinä asiakkaille toimimisen nähtiin syynä koulutuksen merkitykselle. Tulevaisuuden haasteeksi nähtiin, ettei ala tule houkuttelemaan uusia tekijöitä eikä opiskelijoita alalle. Ammattitaitoisten työntekijöiden saanti koetaan haastavaksi. Alalla nähdään olevan hyvin eritasoisia tekijöitä ja koulutus nähdään ensiarvoisen tärkeässä roolissa tulevaisuudessa. Liiallisen automatisoinnin nähtiin myös vaikeuttavan uusien kirjanpitäjien oppimista alalle. Varsinaisen kirjanpidon perustekemisen pelätään hämärtyvän, kun kone tekee rutiinityöt ihmisen puolesta. Kokonaisuuden hahmottamisen pelätään vaikeutuvan ja syy-seuraussuhteiden hämärtyvän eikä kirjanpidon kirjausten vaikutuksia tuloslaskelmalle ja taseelle enää ymmärretä.

6 PÄÄTELMÄT

6.1 Keskeiset tutkimustulokset

Eräs yksityisyrittäjä totesi vastauksessaan, ettei hänen toimistossaan näy TAL-STA:n noudattaminen, sillä hän tuntee sen sisällön riittävän hyvin. Tämä osaltaan osoittaa TAL-STA:n hyvin jalkautuneen yrityksiin. Sitä ei tarvitse tuoda esille, kun alan käytänteet ovat jo vuosien saatossa sisäistetty tilitoimistoissa osaksi yrityskulttuuria ja sen toimintatapoja. Toimialastandardi koottiin yli 30 vuoden aikana alalle kehittyneistä hyvistä toimintatavoista ja ohjeistuksista. Toimintatavat ovat siis olleet jo pidemmän aikaa yrityksillä tiedossa ja käytössä sekä vakiintuneet osaksi yritysten käytänteitä omissa toimintatavoissa. Tilitoimistot eivät koe tietoisesti noudattavansa standardia, vaikka tuloksista kävi ilmi, että ohjeistus on jo juurtunut syväälle yritysten toimintatapoihin. Yritysten kehittyessä digitalisaation sekä lakien ja vaatimusten muuttuessa tulisi toimialastandardin pystyä vastaamaan näihin muutoksiin. Kuten standardi jo nyt ohjaa ja neuvoo kirjanpitäjiä työssään, tulee sen merkitys tulevaisuudessa kasvamaan.

Osa tilitoimistoista ei tule vielä vuosiin pääsemään täysin paperittomaksi toimistoksi. Palveluiden tuottaminen eri asiakasryhmille tuo omat haasteensa alalle. Haluttomuus asiakkaiden suunnalta vaikuttaa suuresti muutokseen ja koetaan ettei enää kannata lähteä opettamaan uusia toimintatapoja eläköityville yrittäjille. Heille on tarjottava vanhan kaltaisia palveluita ja samanaikaisesti pyrittävä kehittämään sähköisiä palveluita rinnalla. Tämä osaltaan syö yrityksen resursseja, joita ei voida kohdentaa täysin yrityksen kehitykselle. Tänä aikana yritykset tulevat entistä enemmän polarisoitumaan, kun paperista kirjanpitoa vaativat asiakkaat jarruttavat muutamien tilitoimistojen kehitystä.

Digitalisaation mahdollisuudet tulisi pystyä hyödyntämään kilpailijoita nopeammin. Kysyntä ja tarjonta vaikuttavat ratkaisevasti tulevaisuudessa tilitoimistojen asiakasmääriin ja ammattitaitoiseen työvoimaan. Mikäli jo nyt on haasteita saada osaavia kirjanpitäjiä alalle, jotka hallitsisivat sekä kirjanpidon periaatteet että erilaiset järjestelmät, tulee tämä hankaloitumaan tulevaisuudessa entisestään. Perinteinen kirjanpitäjän ammatti tulee häviämään, mutta tilalle tulee uusia. On myös mahdollista, että tulevaisuudessa kirjanpitäjien roolit jakautuvat selvemmin. Toiset keskittyvät entistä enemmän analysoimaan ja konsultoimaan yrityksiä, kun toinen puoli paneutuu järjestelmien toimintaan ja kirjanpidon periaatteisiin. Asiantuntijuuden korostumisella voi olla positiivisia vaikutuksia alan arvostukselle sekä alan palkkatasolle.

Älykkäimmänkin tekoälyn toimimiseksi vaaditaan edelleen paljon ihmistyötä. Muutokset alalla tulevat kuitenkin väistämättä johtamaan manuaalisen työn loppumiseen ja kirjanpitäjän roolin muuttumiseen. Sen lisäksi, että kirjanpitäjiltä vaaditaan tulevaisuudessa uusia taitoja ja valmiuksia, vaaditaan näitä myös asiakkailta. Heidän on sisäistettävä uusia järjestelmiä ja näiden tuomia vaatimuksia yrityksensä talouden hoidossa.

Kilpailu asiakkaista ja työvoimasta tulee kiristymään tulevaisuudessa, kun ei ole enää väliä missä tilitoimisto sijaitsee asiakkaaseen nähden. Työntekijä, tilitoimisto ja asiakas voivat kaikki sijaita eri paikkakunnilla ja hyödyntää yhteisiä jaettavia järjestelmiä. Toiminta tilitoimistoissa tulee olemaan

entistä avoimempaa asiakkaiden ja virallisten tahojen päästessä reaaliaikaisesti tarvitsemiinsa tietoihin. Tällä hetkellä jo Verohallinnon OmaVero ja Tulorekisteri ovat näyttämässä suuntaa reaaliaikaiselle raportoinnille viranomaistahoille. Mikäli näiden vaatimustasoa ja raportoinnin reaaliaikaisuutta kiristetään luo se omat haasteensa tilitoimistoille sekä toimialastandardille. Mikä sitten tulee olemaan esimerkiksi tilintarkastajien rooli tässä reaaliaikaisessa tulevaisuudessa?

Asiakkaiden toimeksiantojen hoitaminen helpottuu digitalisaation myötä ja pystytään tarjoamaan laadukkaampaa palvelua. Asiakkaalla on parempi mahdollisuus valita juuri itselleen sopiva tilitoimisto ja kirjanpitäjä. Vaatimustaso kirjanpito palveluille ja näiden laadulle nousee. Siirryttäessä digitaaliseen taloushallintoon tulee se väistämättä muuttamaan yrityksen toimintatapoja. Yrityksen ydintoiminnot muuttuvat ja asiakkaalle tarjotaan erilaista palvelua kuin aikaisemmin. Standardin on pystyttävä muutoksen vauhdissa ja pystyttävä vastaamaan tulevaisuuden muutoksiin. Hyvät käytänteet ja ohjeet standardissa olivat kehittyneet 30 vuoden aikana ja nyt viimeisten seitsemän vuoden aikana näitä ei ole kehitetty. Laatuvaatimukset tulevat varmasti nousemaan asiakkaiden vaatiessa muutoksen myötä nopeampaa, tarkempaa ja ajantasaisempaa palvelua.

6.2 Tutkimusprosessin arviointi

Opinnäytetyöprosessini alkoi jo heti toisen opiskeluvuoden harjoittelun jälkeen. Kokonaisuudessaan prosessi oli haastava ja työn aihe muotoutui lopulliseen muotonsa ajan kuluessa. Prosessin alussa yhtenä vaihtoehtona oli tehdä työ case-projektina suuressa kansainvälisessä sähköisten kirjanpito palveluiden edelläkävijä tilitoimistossa. Yhteen yritykseen keskittyessä tulokset olisivat saattaneet olla liian yksipuolisia ja muun muassa pienet tilitoimistot olisivat jääneet täysin huomiotta. Tämä oli yksi keskeisimmistä syistä päätökselle tehdä työ ilman toimeksiantajaa ja pyrkiä keskittymään monipuolisesti erityyppisiin tilitoimistoihin.

Prosessi alkoi Taloushallintoliiton toimialastandardiin ja digitalisaatioon perehtymisellä. Tuolloin lähdemateriaalia oli hyvin rajallisesti saatavilla. Toimialastandardia ei ollut käsitelty vielä oikeastaan missään ja ainoa lähde olikin tältä osin itse standardi. Digitalisaatiosta oli tuohon aikaan vastaa yksi suomenkielinen juuri julkaistu kirja eikä kansainvälisiä julkaisuja ollut helposti saatavilla. Tilanne oli juuri kuten Bunz (2014) on todennut, digitalisaatio muuttaa tapaamme ajatella, emmekä me tiedä siitä vielä tarpeeksi. Tuolloin minäkään en tiennyt siitä vielä mitään.

Tutkimusprosessin edetessä myös teoriaosuuteen hyödynnetty lähdemateriaalin määrä ja saatavuus paranivat. Teoriaosuuden kehittyessä oli helpompi lähteä tekemään haastattelurunkoa. Opinnäytetyössä käytettiin kvalitatiivista tutkimusmenetelmää ja tutkimusaineistoa kerättiin useammalla eritavalla. Haastattelut tehtiin teemahaastatteluna ja sähköpostihaastatteluna. Huomatessani haastateltavien määrän jäävän vähäiseksi, tein päätöksen kyselylomakkeen tekemisestä. Kyselyllä kerättiin ensin tietoa, jonka esiin tuomia aiheita käsiteltiin syvällisemmin haastatteluissa.

Kyselyn vastauksista kävi ilmi, että Taloushallintoliitto oli samoihin aikoihin tehnyt useamman kyselyn jäsenyrityksilleen. Tämä saattoi osaltaan vaikuttaa vastausten määrään lähetettyihin kyselyyn

vastaamispyyntöihin nähden. Mikäli olisin tehnyt opinnäytetyön yhteistyössä Taloushallintoliiton kanssa, olisi tämä saattanut vaikuttaa negatiivisesti vastaajien haluun kertoa rehellisen mielipiteensä TAL-STA:sta. Teemahaastattelun haastateltava oli itselleni entuudestaan tuttu henkilö kuten hänen yrityksensäkin. Tämä teki haastattelutilanteesta rennomman, mutta myös haastavamman itselle pidättäytyttäessä johdattelemasta kysymyksiä. Haastattelu lähti luonnollisesti keskittymään yrityksen toimipisteisiin, joista itselläni ei ollut entuudestaan tietoa.

Mielestäni saavutin työn tavoitteet. Työ vastasi asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Kyselylomakkeella ja haastatteluilla saatu materiaali kertoi hyvin toimialastandardin jalkautumisesta tilitoimistoissa. KLT-vastaavat kertoivat laajasti standardin vaikutuksista toimistoissaan ja kuinka digitalisaatio on vaikuttanut toimialastandardiin vastaamiseen. Lisäksi työ vastasi digitalisaation mukanaan tuomista hyödyistä ja haasteista tilitoimistoille nyt ja tulevaisuudessa.

Opinnäytetyöprosessin aikana toimialastandardiin huolellinen perehtyminen toi itselleni varmuutta siirtyessä työelämään. Prosessin alussa itselläni olevat käsitykset digitalisaatiosta sekä median antamat negatiiviset käsitykset muuttuivat hyvin nopeasti työn teoriaosuuden kirjoittamisen aikana. Työllä on ollut hyvin positiiviset vaikutukset siirtyessäni työelämään. Sen tuoma tietotaito ja perehtyneisyys asiaan ovat hyödyttäneet jokapäiväisessä tilitoimistotyöskentelyssä. Opinnäytetyöprosessin aikana opin aiheen lisäksi itsestäni uusia asioita. Prosessi oli hyvin opettavainen ja kasvatti kohti tulevaa asiantuntijuutta taloushallinnon alalla.

6.3 Jatkotutkimusmahdollisuudet

Tämä tutkimus käsitteli toimialastandardin jalkautumista tilitoimistoihin digitalisaation murroksessa sekä digitalisaation hyötyjä ja haasteita. Toimialastandardin koettiin tarvitsevan päivitystä kehityksen mennessä eteenpäin. Mikäli standardia lähdetään uudistamaan, avaa se uusia jatkotutkimusmahdollisuuksia. Ennen tätä mielenkiintoisia jatkotutkimuksia olisi mahdollista johtaa esiin tulleista haasteista, erityisesti muutosvastaisuudesta sähköisiin taloushallinnon palveluihin. Vaikka yritykset toivat ilmi, ettei kannata lähteä opettamaan muutoshaluttomia asiakkaita sähköisten palvelujen pariin vaan odottaa heidän eläköitymistä. Osa muutoshaluttomista asiakkaista voivat työskennellä vielä vuosikymmeniä ja tämä voi olla vastaus tilitoimistojen tarpeeseen vastata asiakkaan pelkoihin ja epäilyksiin sähköisistä taloushallinnon palveluista. Kuinka saisi yritykset pienin askelin siirtymään käyttämään sähköisiä palveluita ja mitkä nämä askeleet olisivat? Eräänlainen opas asiakkaiden siirtymävaiheelle. Jokaisen asiakkaan ei tarvitse ottaa kaikkia askeleita.

Toinen haasteista johdettu jatkotutkimusaihe koskee sähköisten kirjanpitolpalveluiden hinnoittelua. Koska hinnat koettiin varsinkin pienille yrityksille vielä liian korkeiksi, voisi tutkimuksessa vertailla mikä on todellinen hinnan ero yritysten kirjanpidoissa aikaisemmin ja siirryttäessä sähköisiin kirjanpitolpalveluihin. Kuinka paljon todellisuudessa hinta kasvaisi yrityksille ja kuinka kannattavaa näiden olisi siirtyä käyttämään sähköisiä palveluita. Samasta aiheesta voisi vaihtoehtoisesti tehdä tutkimuksen, miten tilitoimistot tarjoavat sähköisiä palveluita pienille yrityksille ja miten nämä hinnoitellaan.

Tämän voisi toteuttaa pyytämällä tarjouspyyntöjä erilaisille pienille yrityksille. Missä menee raja yrityksen koossa, jonka katsotaan hyötyvän sähköisistä kirjanpito palveluista?

Kolmas jatkotutkimusaihe voisi käsitellä digitalisaation vaikutuksia tilinpäätöksiin ja tilintarkastajan työhön. Varsinainen tilintarkastus ei ole muuttunut, mutta tuoko digitalisaatio enemmän hyötyjä vai haasteita työhön. Aikaisemmin on viety mapillinen papereita tilintarkastajalle, kun digitalisaation myötä tilintarkastajille annetaan käyttöoikeudet yrityksen käyttämään kirjanpito-ohjelmaan, josta hän hakee tiedot itse. Vaihtoehtoisesti voisi tutkia nouseeko tilintarkastuksissa nykyään jokin erityinen piirre esiin digitalisaation myötä. Kirjanpidon sähköistymisen myötä ja manuaalisten kirjausten tuomien virheiden jäädessä pois, kirjanpidon virheet vähenevät. Onko jo nähtävillä puhutut digitalisaation tuomat hyödyt myös tilintarkastuksissa?

LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT

ALASOINI, Tuomo 2015. Digitalisaatio muuttaa työtä – millaista työelämää uudistavaa innovaatiopolitiikkaa tarvitaan? Työpoliittinen Aikakauskirja 2/2015. [Verkkajulkaisu.] [Viitattu 2016-01-17.] Saatavissa: <https://www.tem.fi/files/43130/alasoini.pdf>

ALASUUTARI, Pertti 2014. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino.

BRINDSJÖ, Anna ja JOHANSSON, Matilda 2015. Digitalisering- hot eller möjlighet? - En kvalitativ studie om redovisningskonsulters uppfattningar om digitaliseringens påverkan. Opinnäytetyö. [Viitattu 2018-10-30] Saatavissa: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:871792/FULLTEXT01.pdf>

BUNZ, Mercedes 2014. The Silent Revolution. Digitalization Transforms Knowledge, Work, Journalism and Politics Without Making Too Much Noise. [Verkkajulkaisu.] [Viitattu 2016-01-18.] Saatavissa: https://books.google.fi/books?id=DVizaQAAQBAJ&printsec=frontcover&dq=digitalization&hl=fi&sa=X&ved=0ahUKEwjE1I3_I5vKAhXB83IKHbDEBTIQ6AEIPzAF#v=onepage&q&f=false

BUSINESS FINLAND, LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ, TEKNOLOGIATEOLLISUUS ja VERKKOTEOLLISUUS 6.6.2018. Digibarometri 2018. Helsinki: Taloustieto Oy. [Viitattu 2018-10-30] Saatavissa: <http://www.digibarometri.fi>

FREDMAN, Janne 2015. Taloushallinnon automaatio. Tilisanomat: yritystalouden ja laskennan ammattilehti. Helsinki

HIRSJÄRVI, Sirkka, REMES, Pirkko ja SAJAVAARA, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino Oy.

HÄMÄLÄINEN, Virpi, MAULA, Hanna ja SUOMINEN, Kimmo 2016. Digiajan strategia. [e-kirja] Alma Talent Oy.

ILMARINEN, Vesa ja KOSKELA, Kai 2015. Digitalisaatio: yritysjohdon käsikirja. Helsinki: Talentum Media Oy.

KAARLEJÄRVI, Sanna ja SALMINEN, Tero 2018. Alykäs taloushallinto: automaation aika. [e-kirja] Alma Talent Oy.

LAHTI, Sanna ja SALMINEN, Tero 2014. Digitaalinen taloushallinto. [e-kirja] Alma Talent Oy.

LAHTINEN, Heini 2019. Kansallinen tulorekisterihanke KATRE: Tutkimus tulorekisterin käyttöönoton onnistumisesta tilitoimistoissa. [AMK-opinnäytetyö] Seinäjoen ammattikorkeakoulu.

LYYTINEN, Eeva 2012. Toimialastandardi laadun runkona. Tilisanomat 4/2014.

LYYTINEN, Eeva 2019a. Jäsentutkimus: Digitalisoituminen tapahtuu usein asiakkaiden tahtiin. Tilitoimistossa. [Verkkajulkaisu] [Viitattu 2019-11-18] Saatavissa: <https://tilitoimistossa.taloushallintoliitto.fi/teknologia-ja-ohjelmistot/jasentutkimus-digitalisoituminen>

LYYTINEN, Eeva 2019b. Taloushallintoliiton toimialastandardi TAL-STA:sta. [Sähköpostikeskustelu] Taloushallintoliitto.

MANNINEN, Olli 2015. Digitalisaatio muokkaa tilitoimistojen arkea. Ekonomilehti [verkkajulkaisu] [Viitattu 2016-18-1]. Saatavissa: <http://www.ekonomilehti.fi/digitalisaatio-muokkaa-tilitoimistojen-arkea/>

PAJARINEN, Mika ja ROUVINEN, Petri 2014. Ammatit digitalisaation pyörteissä. Tilisanomat: yritystalouden ja laskennan ammattilehti. Helsinki 44-45.

RÄSÄNEN, Marko 2012. Taloushallintoliiton toimialastandardi TAL-STA: Standardin käyttöönoton vaikutukset tilitoimistotyön laatuun. [AMK-opinnäytetyö] Savonia-ammattikorkeakoulu.

TALLBERG, Anders 2019. Kirjanpidon menetelmien kehittyminen haastaa lainsäädännön. Tilisanomat: yritystalouden ja laskennan ammattilehti. Helsinki.

TALOUSHALLINTOLIITTO 2018a. KLT-vastuuhenkilö. [Viitattu 2019-9-24] Saatavissa: <https://taloushallintoliitto.fi/liity-jaseneksi/jasenkriteerit/klv-vastuuhenkilo>

TALOUSHALLINTOLIITTO 2018b. Vakavaraisuus ja riippumattomuus. [Viitattu 2019-9-24] Saatavissa: <https://taloushallintoliitto.fi/liity-jaseneksi/jasenkriteerit/vakavaraisuus-ja-riippumattomuus-0>

TALOUSHALLINTOLIITTO 2018c. Tilitoimiston varahenkilöjärjestelmä. [Viitattu 2019-9-24] Saatavissa: <https://taloushallintoliitto.fi/liity-jaseneksi/jasenkriteerit/tilitoimiston-varahenkilajarjestelma>

TALOUSHALLINTOLIITTO 2018d. Laatu ja työkalut. [Viitattu 2019-9-25] Saatavissa:

TALOUSHALLINTOLIITTO 2015. Saatavissa: <https://taloushallintoliitto.fi/sites/default/files/TAL-STA1-4.pdf>

TALOUSHALLINTOLIITTO 2015a. Hyvä tilitoimistotapa. [Viitattu 2016-01-17.] Saatavissa: <https://taloushallintoliitto.fi/laatu-tyokalut/hyva-tilitoimistotapa>

TALOUSHALLINTOLIITTO 2015b. Toimialastandardi TAL-STA. [Viitattu 2016-01-17.] Saatavissa: <https://taloushallintoliitto.fi/laatu-tyokalut/hyva-tilitoimistotapa/toimialastandardi-tal-sta>

TUOMI, Jouni ja SARAJÄRVI, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Vantaa: Tammi.

LIITE 1: TEEMAHAASTATTELUN RUNKO

- Oma esittely
- Haastattelun esittely, miksi haastattelu tehdään ja mitä halutaan selvittää.
- Käytännön järjestelyiden kertaus, haastattelun kesto ja eteneminen.
- Aineiston käsittelystä kertominen. Muun muassa anonymius.
- Pyydetään lupa haastattelun nauhoittamiselle.
- Nauhuri päälle ja tarkistetaan vielä, että nauhoittaminen sopii, jotta suostumus saadaan nauhalle.

Haastattelu

Yrityksen tiedot.

- Koko
- Auktorisointivuosi
- Työntekijöiden määrät
- Käytettävät ohjelmistot

TAL-STA

- Tal-sta yrityksessä
- Näkyvyys/käyttö
- Työntekijöiden standardituntemus

Digitalisaatio

- Digitalisaatio yrityksessä
- Hyödyt
 - o yritys
 - o asiakkaat
 - o työntekijät
- Haasteet
 - o yritys
 - o asiakkaat
 - o työntekijät

TAL-STA:an vastaaminen

- Digitalisaation vaikutukset TAL-STA:an vastaamisessa
- Tulevaisuuden näkymät

LIITE 2: SAATE KYSELYLOMAKKEESEEN

Hyvä vastaanottaja!

Olen liiketalouden opiskelija Savonia-ammattikorkeakoulusta. Teen opinnäytetyönäni aiheesta Taloushallintoliiton toimialastandardi TAL-STA digitalisaation murroksessa. Kysely on tarkoitettu tilitoimistojen klt-vastaaville. Toivon, että täytätte lyhyen kyselyn ja kerrotte mielipiteenne. Vastaus tapahtuu anonyymisti ja luottamuksellisesti. Voisitko vastata kyselyyn linkin takaa avautuvan lomakkeen kautta xx.xx.xxxx mennessä.

Mikäli haluatte tietää kyselystä tai opinnäytetyöstäni enemmän, annan mielelläni lisätietoja asiasta.

Ystävällisesti vastauksistanne kiittäen.

Aija Salmela
opinnäytetyön laatija

Savonia-ammattikorkeakoulu, Kuopio
aija.k.salmela@edu.savonia.fi

[linkki](#)

LIITE 3: KYSELYLOMAKE

Taloushallintoliiton toimialastandardi digitalisaation murroksessa

Osio 1/3

Perustiedot

1.) Tilitoimiston sijainti

Ahvenanmaa

Häme

Etelä-Karjala

Etelä-Pohjanmaa

Etelä-Savo

Kainuu

Keski-Pohjanmaa

Keski-Suomi

Kymenlaakso

Lappi

Pirkanmaa

Pohjanmaa

Pohjois-Karjala

Pohjois-Savo

Pohjois-Pohjanmaa

Päijät-Häme

Satakunta

Uusimaa

Varsinais-Suomi

*

2.) Henkilömäärä

1-5

6-20

yli 20

*

3.) Auktorisointivuosi?

*

Osio 2/3

Digitalisoitumisesta tekoälyyn

4.) Tilitoimisto pyrkii aktiivisesti kehittymään sähköisten järjestelmien hyödyntämisessä?

Kyllä

Ei

*

5.) Käytössänne olevat kirjanpito-ohjelmat?

*

Palvelujen sähköistyminen?

Tilitoimistomme on täysin paperiton

Tilitoimistomme pyrkii paperittomuuteen

Asiakkaina on vielä paljon mappiasiakkaita

*

6.) Miten asiakkaat ovat ottaneet sähköiset järjestelmät vastaan?

*

7.) Mitkä asiat koette suurimpina haasteina/ongelmakohtina tilitoimistonne digitalisoitumisessa?

*

8.) Mitkä ovat tilitoimistonne tavoitteet/odotukset tulevaisuuden tilitoimistotyölle?

*

Osio 3/3

Taloushallitoliiton toimialastandardi TAL-STA

9.) Työntekijät tuntevat hyvin Taloushallintoliiton toimialastandardin sisällön?

Täysin eri mieltä 1 2 3 4 5 Täysin samaa mieltä

*

10.) Asiakkaat tuntevat hyvin TAL-STA:n sisällön?

Täysin eri mieltä 1 2 3 4 5 Täysin samaa mieltä

*

11.) Työntekijöille on järjestetty koulutusta TAL-STA:sta?

Kyllä

Ei

*

12.) Kuinka TAL-STA:n hyödyntäminen näkyy toimistossanne?

*

13.) Onko TAL-STA:an vastsaaminen muuttunut digitalisoitumisen myötä? Miten?

*

14.) Tähän voit halutessasi kertoa omia kokemuksia tai mielipiteitä taloushallinnon sähköistymisestä ja toimialastandardista.